

EESC Info

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society
December 2024 | ET

Available Languages:

ES	BG	CS	DA	EN	DE	ET	FR	EL	GA	HR	IT	LV	LT	HU	MT
NL	PL	PT	FI	RO	SK	SL	SV								

JUHTKIRI

Juhtkiri

Edusammude ja lootuse aasta: president Oliver Röpkö mõtted

2024. aasta lõpul tahaksin heita pilgu tagasi Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aastale, mida iseloomustasid märkimisväärsed saavutused. Üheskoos oleme võimendanud kodanikuühiskonna häält, tugevdanud demokraatlikke põhimõtteid ning edendanud kestlikkust Euroopas ja kogu maailmas.

Eriti uhked oleme kandidaatriike esindavate liikmete algatuse üle, mis kaasab ELi kandidaatriikide esindajad komitee nõuandeprotsessi. See algatus kinnitab taas meie pühendumust läbipaistvale ja tulemuspõhisele laienemisprotsessile, et valmistada tulevasi liikmesriike ette osalema täiel määral ELi kujundamises.

Laiendasime ülemaailmseid partnerlusi, sõlmides Brasiilia kestliku majandus- ja sotsiaalarengu nõukoguga vastastikuse mõistmise memorandumi. See tugevdas koostööd kestliku arengu ja demokraatia vallas, nagu nägime minu kohtumistel president Lula da Silvaga. Rio de Janeiros toimunud G20 sotsiaaltippkohtumisel etendas komitee olulist rolli, toetades koos president Lula da Silva ja Brasiilia valitsusega valitsemisreformi ja tõhustatud sotsiaalkaitset. Lisaks tõi meie partnerlus Aafrika Liiduga, mis vormistati ÜRO tulevikuteemalisel tippkohtumisel ühisdeklaratsiooniga, esile kaasava ülemaailmse juhtimise ja õiglased kliimameetmed. Need ülemaailmsed algatused rõhutavad komitee kasvavat mõju ühiste probleemide lahendamisel.

Euroopas näitas kodanikuühiskonna nädal, kui tähtis on rohujuuresandide osalemine ELi tuleviku kujundamisel. Kõrgetasemelisel laienemisfoorumil kinnitasime taas, et laienemine ei tähenda üksnes piiride laiendamist, vaid ühiste väärtuste süvendamist. Kohtumised selliste juhtivate poliitikutega nagu Albaania peaminister Edi Rama keskendusid sellele, et tagada kodanikuühiskonna keskne roll ELiga ühinemise läbirääkimistel. Neid jõupingutusi täiendasid Varssavis komitee juhatuse koosolekul toimunud arutelud digiülemineku üle, et viia tehnoloogilised edusammud kooskõlla Euroopa väärtustega, milleks on võrdsus ja õiglus. Need pingutused panevad aluse Poola tulevasele ELi eesistumisajale.

2025. aastat vaadates keskendume jätkuvalt osalusdemokraatia tugevdamisele, sotsiaalse õigluse edendamisele ning selliste üleilmsete probleemide lahendamisele nagu kliimamuutused ja digiüleminek. Komitee jätkab väsimatult tööd sellise Euroopa nimel, mis kuulab, inspireerib ega jäta kedagi kõrvale.

Toogu eelolev aasta rahu, edu ja heaolu kõigile.

ÜRITUSTE KALENDER

4.-16. detsember 2024

Fotonäitus „Powerful Encounters :Picturing an end to energy poverty“

9. detsember 2024

Euroopa tarbijapäev 2024

11. detsember 2024

Kontaktrühma 20. aastapäev

22.-23. jaanuar 2025

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee täiskogu istungjärk

ÜLLATUSKÜLALINE

Üllatuskülaline

Meie üllatuskülaline on Valgevene filmitegija ja ajakirjanik Andrei Gnjot, kes vabastati äsja koduarestist Serbias. Gnjoti peeti Serbias ühe aasta vältel kinni, sest Valgevene valitsus nõudis tema väljaandmist väidetavate majanduskuritegude eest. Oma isikliku loo näitel kirjeldab Gnjot sõltumatute ajakirjanike saatust tänapäeval Valgevenes, kus vähimgi kriitika võimulolijate aadressil võib viia rahvavaenlaseks sildistamise ja väljamõeldud majanduskuritegude eest vangistamiseni.

RAHVAVAENLANE – KUIDAS VALGEVENE OMA AJAKIRJANIKKE TAGA KIUSAB

Andrei Gnjet

Valgevenes võidakse inimene vahistada kõigest vale elukutse valimise eest. Nagu selgub, võidakse inimene sellise ränga vea tõttu vahistada isegi Euroopa südames, näiteks Serbias. Vahistamisele võib kaasa aidata nõnda mainekas rahvusvaheline organisatsioon nagu Interpol. Minu sõnades on kibedat sarkasmi ja kibedat tõtt, kuid ma ei liialda. Minu nimi on Andrei Gnjet. Olen Valgevene filmitegija, ajakirjanik ja endine poliitvang. Minu lugu on järgmine.

Otsustasin saada ajakirjanikuks 1999. aastal. Televisioon ja raadio olid minu kirg, unistus ja hobi. Kas 17-aastane noor võis kujutleda, et tema riigis sildistatakse sõltumatu ajakirjandus äärmusluseks ja et kogu ülejäänud meediast saab vaid propagandavahend? Ei, keegi meist ei arvanud, et 21. sajandi Euroopas võib midagi sellist juhtuda. Kuid just säärane on olukord tänapäeva Valgevenes: kehtib diktatuur ja kogu riigis pole ainsatki sõltumatut meediakanalit. Kõik meediastruktuurid kuuluvad riigile. Riigil on täielik kontroll toimetuspoliitika üle, mis on väga lihtne: Lukašenka isevalitsust tuleb kiita ning igaüks, kes julgeb seda kritiseerida – isegi konstruktiivselt – nimetatakse „rahvavaenlaseks“. See nimetus pärineb kommunistlikust minevikust.

Niisiis püüdis 2000. aastate keskpaigas üks noor ja naiivne ajakirjanduskraadi omanik leida oma kohta sellel kutsealal. Õpingute ajal ja pärast seda omandasin palju praktilisi kogemusi televisioonis ja raadios ning teadsin täpselt, mida ma tahtsin. Kuid võimalused kadusid kiiresti: eraradiojaamad suleti või võeti riigi poolt üle, samas kui sõltumatutele telejaamadele ei eraldatud isegi ringhäälingusagedust. Valik polnud kiita: tee propagandat või väldi tundlikke teemasid ja piirdu tühise

meelelahutusega. Ajakirjandus jäi Valgevenes ellu vaid tänu üksikutele ajalehtedele ja sõltumatutele internetiportaalidele. Paljud ajakirjanikud hülgasid selle elukutse, paljud represseeriti. Valgevene teabeministerium saatis meediale korrapäraselt hoiatusi, kuid litsentside tühistamiseks piisas vaid kolmest hoiatusest. Valgevene Ajakirjanike Liidu andmetel vähenes ajalehtede arv 2020. aastast 2024. aastani 21%. Valgevene turule jäid ainult kahjutud, näiteks suvilaomanikele või anekdootide ja ristsõnade sõpradele mõeldud väljaanded. Kõik sõltumatud sotsiaalpoliitilised väljaanded kas suleti riigivõimude poolt või otsustasid tegevuse lõpetada, sest see oli muutunud võimatuks.

Õnneks suutsin leida enda jaoks kompromisslahenduse: vahetasin ametlikult eriala ning keskendusin filmitegemisele ja loometööle, milles saavutasin suurt edu. Samal ajal jätkasin oma ajakirjanduslikku tööd vabatahtlikuna, varjates oma nime, et mind ei paljastataks. See osutus tõhusaks taktikaks. Kõiki oma kogemusi ja ametialaseid kontakte kasutades sain ma alates 2020. aastast sõltumatule meediale värsket videomaterjali pakkuda ning ka ühiskondlikus ja poliitilises aktivismis osaleda – minust sai inimõigusi toetava

kodanikuliikumise „Valgevene sportlaste vabaühendus SOS.BY“ kaasasutaja. Ma ei arva, et mind võiks süüdistada kallutatuses ja erapoolikuses sellepärast, et ma valisin oma rahva poole – diktatuuril ei ole mingit seost objektiivsusega, nagu propagandal ei ole mingit seost ajakirjandusega.

2021. aastal oli Valgevene ajakirjandusvabaduse reitingu poolest 180 riigi seas 158. kohal. Võrreldes 2020. aastaga langes Valgevene viie koha võrra. „Valgevene on meediatöötajate jaoks kõige ohtlikum riik Euroopas,“ hoiatab rahvusvaheline inimõigusteorganisatsioon Piirideta Reporterid.

Valgevenelaste eelistused protestiaastal 2020 väärivad tähelepanu: vastanute seast 60% tutvusid uudistega eelkõige interneti ja sotsiaalmeedia kaudu. Televisiooni eelistas ainult 11% vastanutest, trükimeediat 7% ja raadiot 5%. Seda taibates hakkas diktaatorlik režiim tegutsema karmilt ja kompromissitult. Režiimi peamine innovatsioon on olnud võitlus „äärmusluse“ vastu tsensuuri ja tagakiusamise teel. Riigivõim blokeerib juurdepääsu välismaalt tegevust jätkavate meediaväljaannete sisule ning igasugust koostööd nendega peetakse äärmusluse ilminguks.

2023. aasta lõpu seisuga kandis Valgevenes vanglakaristust 32 ajakirjanikku. Kinnipidamiskeskustes on ajakirjanikke survestatud ja ebainimlikult koheldud. Inimõiguste aktivistide sõnul pidas „Radio Liberty“ ajakirjanik ja blogija Igor Losik vanglakoloonias pikalt näljastreiki ning haavas seejärel terariistaga oma käsi ja kaela. Talle määrati 15-aastane vangistus. Kriminaalvastutusele võtmine mis tahes vormis koostöö eest „äärmuslikeks rühmitusteks“ kutsutud sõltumatu meediaga on hoogustunud. Uus suundumus on mitte ainult kodanikuühiskonna esindajate, vaid ka tavakodanike tagakiusamine, kes kommenteerivad ajakirjanike kajastatud sotsiaalseid ja poliitilisi sündmusi.

31. oktoobril 2024 kuulutas Valgevene režiim minu isikliku Instagrami konto „äärmuslikuks materjaliks“. See tähendab, et mitte ainult mulle, vaid ka kõigile mu konto jälgijatele esitatakse Valgevenes süüdistus. Diktatuur on kuulutanud Valgevenes „äärmuslikuks“ rohkem kui 5000 internetiressurssi. Võib-olla ei suuda ükski teine Euroopa riik sellise muljetavaldava statistikaga võistelda! Kas meie, valgevenelased, arvame, et Valgevene ajakirjanduse probleemile pööratakse piisavalt tähelepanu? Ütlen teile ausalt – ei, sellele probleemile ei pöörata piisavalt tähelepanu. Valgevenes ei lõhuta mitte ainult ajakirjandust kui institutsiooni, vaid hävitatakse füüsiliselt ka ajakirjanikke.

Diktatuur püüab ka väljaspool Valgevenet ajakirjanikke ja aktiviste taga kiusata. Mina ise olen sellise tagakiusamise heaks näiteks. Režiim on õppinud kasutama demokraatlike institutsioone oma koletislike eesmärkide saavutamiseks. Ajakirjanikke, aktiviste, blogijaid ja poliitiliselt aktiivseid kodanikke on süüdistatud maksukuritegudes, peamiselt kunagi minevikus maksude maksmata jätmises. See on osutunud täiuslikuks kattevarjuks tagakiusamise poliitilistele motiividele. Inimõiguste aktivisti ja Nobeli preemia laureaati Aless Bjaljatskit peetakse rahaliste süüdistuste alusel vangis. Sõltumatu meediakanali TUT.BY (mille režiim 2020. aastal hävitas) peatoimetaja ja tema kolleegid on sama finantskuritegude artikli alusel trellide taga. Interpol aktsepteeris sama finantskuritegusid käsitlevat artiklit kui minu otsimise alust. Interpolil kulus peaaegu kaheksa kuud, et viia läbi sisejuurdlus ja teha kindlaks, et minu otsimine rikkus Interpoli põhikirja artikleid 2 ja 3. Sellegipoolest vahistati mind ja peeti Belgradi keskvanglas seitse kuud ja kuus päeva vangis. Veetsin viis kuud koduarestis rangete piirangutega. Serbia ülemkohus otsustas kaks korda mind Valgevene diktatuurile välja anda. Kaks korda kaebasime mina ja mu advokaat selle otsuse edukalt edasi. Mult varastati kokku üks aasta mu elust, mu füüsiline ja vaimne tervis. Ainult sellepärast, et valisin vale eriala vales riigis. Sellepärast, et mul oli arvamus ja aktiivse kodanikuna ma väljendasin seda.

Õnneks õnnestus mul võita - vastasel juhul ei loeks te neid sõnu. Tänu ajakirjanike, poliitikute ja kodanikuühiskonna ja muude organisatsioonide erakordsele solidaarsusele lahkusin Serbiast ja jõudsin turvalisse kohta Berliinis. Kuid mu lugu pole lõppenud. Mind ootab ees pikk taastumisprotsess ja mitmesugused raskused. Ma tean, et olen oma elukutse valinud siiralt, isegi kui mõned peavad seda äärmusluseks. Tean, et sõltumatu ajakirjandus on demokraatliku ühiskonna lahutamatu osa. Sellise ühiskonna, mida valgevenelased tahavad ehitada. Usume ja loodame, et me pole selles tähtsas ettevõtmises üksi.

ÜKS KÜSIMUS...

Oktoobris ja novembris toimus kaks ebaõnnestunud suurt ülemaailmset keskkonnateemalist tippkohtumist: ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 16. istungjärg (COP16) ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi 29. istungjärg (COP29). Mõlemal üritusel keskenduti rahastamisele, mida on hädasti vaja looduse säilitamiseks ja kliimamuutuste leevendamiseks. Palusime mõlemale konverentsile lähetatud komitee esindajatel - Peter Schmidtil, Diandra Ní Bhuachallal ja Arnaud Schwartzil - jagada oma mõtteid selle kohta, mis on kaalul, kui maailm kliimaküsimustes ei tegutse.

COP16 JA COP29: ME SAEME OKSA, MILLEL ISE ISTUME

By Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla ja Arnaud Schwartz

Esindades ELi kodanikuühiskonda COP29-I Aserbaidžaanis Bakuus, toetas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kiireloomulisi konkreetseid kliimameetmeid ning sotsiaalse ja keskkonnaalase õigluse prioriseerimist kliimaläbirääkimistel.

ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi abijuhataja Diandra Ní Bhuachalla ja Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee asepresident Peter Schmidt rääkis meile komitee põhisisuist COP29 põhiteemal – kliimamuutustega seotud rahastamise küsimuses.

Peter Schmidt: [Äärmuslike ilmastikunähtuste](#) sagenemine kogu maailmas on võimas meeldetuletus kliimameetmete hoogustamise vajaduse kohta. Kuna see aasta on olnud rekordiliselt kuum, esineb inimtegevusest tingitud kliimakatastroofe, nagu üleujutused, metsa- ja maastikupõlengud ning põuad, sagedamini ja intensiivsemalt, mis süvendab sotsiaalset ebavõrdsust. Tegevusetusega kaasnevad kulud ületavad kaugelt meetmete võtmise kulu.

COP29-I on kaalul palju. Ülemaailmsetes kliimamuutustega seotud rahastamislahendustes kokkuleppimine on vajalik, et tagada arenguriikidele vahendid ülemaailmse mõjuga kliimameetmete võtmiseks. Komitee osalemine Bakuus toimunud COP29-I töi esile soovitused, mis põhinevad meie arvamusel kliimamuutustega seotud rahastamise kohta, keskendudes rahvusvahelise finantsstruktuuri ümberkujundamisele, et võimaldada ja hõlbustada tõhusat ja kättesaadavat kliimamuutustega seotud rahastamist.

Rõhutasime vajadust kehtestada uus ühine kvantifitseeritud eesmärk kliimamuutustega seotud rahastamise puudujääkide ületamiseks, mis peaks muutma kliimamuutustega seotud rahastamise eesmärgipärasemaks, elurikkusesõbralikumaks, mõjukamaks ja täpselt suunatuks kõige haavatavamatele riikidele ja kogukondadele. Kliimamuutustega seotud rahastamisvood peaksid juhinduma õiglase ülemineku põhimõtetest koosõlas Pariisi kokkuleppe ja kestliku arengu eesmärkidega. Keskse tähtsusega on nii avaliku kui ka erasektori osalejate pikaajalised kohustused ning avaliku sektori poolset rahastamist on oluline roll kliimaalgatusesse tehtavate erainvesteeringute kaasamisel ja nendega seotud riskide vähendamisel.

Kuigi kohalikele algatustele ja rohujuuretasandi liikumistele tuleks võimaldada juurdepääs kliimamuutustega seotud rahastamisele, nõuab komitee ka terviklikku lähenemisviisi, et murda võltsükkel ja vähene investeerimine kohanemisse. Nõuame kliimafondide õiglast jaotamist, et vähendada erinevusi. Lisaks on kodanikuühiskonna kaasamine ülioluline, et luua kaasav ja demokraatlik lähenemisviis, mis tagab kliimainvesteeringute tõhususe ja kestlikkuse.

Komitee noorte delegaat COPi (2023–2025), Diandra Ní Bhuachalla, jagas oma ootusi COP29 suhtes. Millised oleksid noorte jaoks kõige pakilisemad kliimaprobleemid, mis tuleb kõigepealt lahendada?

Diandra Ní Bhuachalla: Pärast COP28 tulemustes pettumist püüdsin COP29-le mitte liiga suuri lootusi panna. Tunnistades, et veel ühe iga-aastase konverentsi tulemused saavad olema piiratud eesistujariigi valiku tõttu – veel üks riik, mis sõltub suurel määral fossiilkütustest saadavast kasumist, – on eriti raske lootust säilitada.

Olles konsulteerinud erinevate noorteorganisatsioonidega kogu Euroopas struktureeritud noorte rakkerühma koosolekul, mis on osa komitee algatusest saata COP-ile noorte esindaja, otsustasin siiski, et kõige parem on keskenduda kliimaõiglusele ja õiglasele üleminekule, kliimamuutustega seotud rahastamisele ja uuele ühisele kvantifitseeritud eesmärgile ning suurendada noorte sisulist osalemist rahvusvahelistes otsustusprotsessides.

Olles teadlik, kui palju läbirääkimisi takerdus esimesel nädalal kokkuleppe ja koostöö täieliku puudumise tõttu – sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse, kliimamuutustega seotud rahastamise ja õiglase ülemineku küsimustes –, mõistan, et minu ootused olid taas liiga suured, ning olen seetõttu oma toetustegevuses keskendunud kõrvalüritustele ja kahepoolsetele kohtumistele. Nüüd on minu kaks peamist lootust, et säilib olemasolev sõnastus, eelkõige inimõiguste valdkonnas, ning et me saavutame mõningast edu, et valmistada korralikult ette COP30, millele kõik näivad oma lootuse panevat.

Kliimamuutuste ja nende mõju läbipõimimise tõttu ei saa ma isegi üritada küsimusi tähtsuse või kiireloomulisuse järjekorras järjestada. Noored on mures oma tuleviku pärast, pidades silmas oma töökohakindlust ja seda, kas nad on sunnitud ümberõpet läbima; oma kodude ja perekondade ning ohutuse pärast tormide, üleujutuste ja erosiooni suhtes; oma tulevaste laste või isegi järgmise põlvkonna tervise ja elukvaliteedi pärast ning selle pärast, kuidas meie põlvkonnale tehakse otsustajateks saades ülesandeks palju raskemad kliimaläbirääkimised, sest praegu ei võeta ligilähedaseltki piisavalt meetmeid, arvestades, et selle mõju avaldub veel aastakümneid.

Me vajame kliimaõiglust kohe. Me vajame realistlikku kliimamuutustega seotud rahastamist kohe. Me vajame ausat ja õiglast tööhõivet ning energiasüsteemi ümberkujundamist kohe. Me vajame ambitsioonikaid eesmärgi kohe. Me vajame rakendamist kohe.

Me vajame teie kõigi panust kohe.

Oktoobris Colombias Calis toimunud bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osaliste konverentsi 16. istungjärg (COP16) lõppes kaootiliselt ja ilma kokkuleppeta looduse rahastamise kohta. Küsisime komitee esindajalt COP16-l Arnaud Schwartzilt, kas me saame sellest tagasilöögist hoolimata jääda optimistlikuks. Milliseid meetmeid tuleks võtta, et teha edusamme bioloogilise mitmekesisuse kaitsmisel?

Arnaud Schwartz: 200 miljardit dollarit aastas. See on ÜRO sõnul rahasumma, mida oleks vaja bioloogilise mitmekesisuse eesmärkide saavutamiseks (sealhulgas igat liiki rahastamine – avalik, erasektori, riiklik ja rahvusvaheline). Mida see tähendab? Tegemist on üksnes elusorganismide maailma kokkuvarisemise peatamisega, kuna praegu on ta üha kiiremini kadumas, ning looduse taastamise ja sellele ellujäämisvõimaluse andmisega „elamisväärse“ maailmas, selle asemel, et lasta seda laastada ahnuse ja rumaluse tõttu.

Milline on tulevik pärast COP16 ebaõnnestumist?

Igaüks meist peaks iseendale selle küsimuse esitama ja tõstatama selle meid ümbritsevate inimeste hulgas, eriti kuna on teada, et ainuüksi Prantsusmaal kasutatakse igal aastal üle veerandi sellest summast sõjaks valmistamiseks või selle eest tasumiseks. Üldiselt oli Cali kohtumine tõepoolest kasutamata võimalus poliitilise tahte ja majandusliku solidaarsuse puudumise tõttu.

Siiski ei ole kõik kadunud.

Tunneli lõpus on ähmane valgus: ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsil tunnustati põlisrahvaste ja kohalike kogukondade – ka nende, kes on Aafrika päritolu – rolli bioloogilise mitmekesisuse kaitsjana – pärast umbes 30 aastat kestnud viivitamist; loodi ka uus ÜRO fond, mida tuntakse Cali fondi nime all. Pikemas perspektiivis kasutatakse seda fondi selleks, et koguda eraettevõtelt vabatahtlikke sissemaksid, millest pooled lähevad eespool nimetatud inimrühmadele. Uhh!

Te olete... kuidas öeldagi...

Te olete osa meist; me oleme osa teist. Ning selleks, et jätkata meie ühist teed, võib olla mõistlik alustada meie majanduse taaskäivitamisest, et tuua kasu ühisele hüvangule. Nii et, selleks et lõpetada oksa saagimine, millel me ise istume, miks me juba ei alusta rahvusvaheliste rahandus- ja kaubanduseeskirjade läbivaatamist?

COP29-I keskendusid komitee delegaadid Peter Schmidt ja Diandra Ní Bhuachalla peamiselt kliimameetmete rahastamisele, milles nad juhendasid hiljutisest komitee arvamusest „[Kliimarahastus: uus tegevuskava suurte kliimaeesmärkide ja kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks](#)“ Üks peamisi komitee juhitud [üritusi](#) Bakuus oli 18. novembril toimunud üritus „Ülemaailmne perspektiiv õiglase ülemineku edendamiseks põllumajanduslikus toidutööstuses“, millel uuriti selliste kestlike ja vähese CO₂-heitega toidusüsteemide loomist, mis on õiglased põllumajandustootjate, toiduahela töötajate ja tulevaste põlvkondade suhtes. Eesmärk oli parandada koostööd poliitikakujundajate ja kodanikuühiskonna vahel, võimendades maailma lõunapoolsete riikide häält ja edendades kaasavaid kliimalahendusi kõigi jaoks.

ELi delegatsiooni liikmena osales Arnaud Schwartz kohtumistel, kus kutsuti üles suurendama koostöötet ÜRO bioloogilise mitmekesisuse ja kliimamuutuste protsesside vahel, kaotama järk-järgult keskkonnale kahjulikud toetused, et vabastada rohkem rahalisi vahendeid, ning andma organiseeritud kodanikuühiskonnale aktiivsema rolli [Kunmingi-Montreali üleilmse elurikkuse raamistiku](#) rakendamisel. Lisateavet komitee panuse kohta COP16-le leiab [siit](#).

Arnaud Schwartz on komitee arvamuse „[Terviklik elurikkuse strateegia COP 16-l: kõigi sektorite koostöö ühise eesmärgi nimel](#)“ raportöör.

OTSE ASJA KALLALE!

Bulgaaria ja Rumeenia maksavad suurt majanduslikku ja poliitilist löivu selle eest, et nad ei saa Schengeni korrast täiel määral kasu, mis omakorda kahjustab ka ELi konkurentsivõimet ja majanduskasvu. On viimane aeg, et Euroopa Liidu Nõukogu määraks kindlaks nende kahe riigi ja teiste Schengeni liikmesriikide vahelise maismaapiiri kontrolli kaotamise

kuupäeva, kirjutab arvamuse „Schengeni lepingust väljajäämise kulud ühtsele turule - mõju Bulgaariale ja Rumeeniale“ raportöör Mariya Mincheva. (II)

SCHENGENI LEPINGUST VÄLJAJÄÄMISE KULUD ELI ÜHTSELE TURULE

Mariya Mincheva

Bulgaaria ja Rumeenia täitsid Schengeni alaga ühinemise tingimused 2011. aastal. Kuid veel 13 aastat hiljem ei saa nad täit kasu vaba liikumise eelistest. Sellisel vastuolul on poliitiline hind ja see õhutab euroskeptitsismi.

22. novembril Budapestis toimunud nõukogu kohtumisel leppisid Ungari, Austria, Bulgaaria ja Rumeenia siseministrid kokku vajalike meetmete käivitamises, et määrata kindlaks maismaapiiridel kontrolli kaotamise kuupäev, tingimusel et tehakse suuremaid jõupingutusi Lääne-Balkani rändetee kaudu saabuvate ebaseaduslike rändajate tõkestamiseks.

Schengeni leping on ELis inimeste, kaupade, teenuste ja kapitali vaba liikumise seisukohast ülitähtis ning ELi majandusliku edu oluline tegur. Piirangud kahjustavad ELi konkurentsivõimet ja majanduskasvu ning takistavad aluslepingutes sätestatud sotsiaalse turumajanduse elluviimist.

Liikmesriigid on aastaid ajutiselt piirikontrolle taaskehtestanud. Nende otsuste majanduslikku ja sotsiaalset mõju ühtsele turule ei ole aga hinnatud. Euroopa Komisjon hindab füüsilisi kaubandustõkkeid, kuid see hõlmab ainult piiriblokaade, meelevaldusi ja veokite vastu suunatud rünnakuid. Maismaapiiri kontrolli mõju, sealhulgas piirikontrolli ajutise taaskehtestamise korral Schengeni liikmesriikide poolt, ei võeta arvesse.

2023. aastal nõustus nõukogu kaotama alates 31. märtsist 2024 õhu- ja merepiiri kontrollid Bulgaaria ja Rumeenia ELi-sisestel piiridel. Sisemaismaapiiril jäid kontrollid aga püsima, ilma et oleks kindlaks määratud nende kaotamise kuupäev. See toob kaasa märkimisväärseid kulusid ega lase ettevõtjatel ühtsest turust täit kasu saada.

Võttes meetmeid Bulgaaria ja Rumeenia täielikuks integreerimiseks Schengeni alasse, saab EL tugevdada oma sisemist ühtekuuluvust, suurendada konkurentsivõimet ning toetada Euroopa projekti aluseks olevaid vaba liikumise ja solidaarsuse aluspõhimõtteid.

Euroopa Parlament on väitnud, et Schengeni alasse mittekuulumine võib mõjutada turu ootusi nende riikide staatuse suhtes ELis. See on poliitiline signaal, mis võib mõjutada riigivõlakirjade tootlust, finantsvarade hinda ning ettevõtete ja kodumajapidamiste intressimäärasid, samuti kahjustada reaalmajandust.

Mõlemad riigid maksavad igal aastal miljardeid eurosid suurenenud logistikakulude, kaupade ja seadmete tarneviivituste ning kütuse ja sõidukijuhtidega seonduvate kulude tõttu. Need otsesed kulud kantakse vältimatult edasi tarbijatele kõrgemate hindade näol ning need mõjutavad töötajate füüsilist ja vaimset tervist.

Selline olukord pärsib turismi. Samuti takistab see tööjõu vaba liikumist, piirates Bulgaariast ja Rumeeniast pärit töötajate võimalusi otsida tööd naabruses asuvates ELi liikmesriikides. See piirang mõjutab ehitus-, põllumajandus- ja teenindussektorit, mis sõltuvad suurel määral hooaja- ja ajutistest töötajatest.

Oma aruandes ühtse turu tuleviku kohta nõuab **Enrico Letta** tugevat vastuseisu mis tahes katsetele piirata liikmesriikidevahelist liikumisvabadust, sealhulgas marsruutidele ja maanteetranspordile seatavatele tehnilistele piirangutele, ning igasugusele Schengeni lepingu peatamisele.

Nõukogul on viimane aeg määrata kindlaks maismaapiiri kontrolli kaotamise kuupäev Bulgaaria ja Rumeenia ning teiste Schengeni alasse kuuluvate liikmesriikide vahel. Lõplik otsus selles küsimuses tehakse eeldatavasti ELi justiits- ja siseküsimuste nõukogu 12. detsembri istungil.

EMSK UUDISED

ELi laienemine tuleb teoks teha

Järgmine komisjon peab olema laienemiskomisjon. Küsimus ei ole selles, kas laieneda, vaid kuidas seda õigesti teha, märgiti Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee korraldatud laienemise teemalise kõrgetasemelise foorumi lõppjärel duses. Foorumil osalesid komitee president Oliver Röpke, Euroopa Komisjoni tööhõive ja sotsiaalõiguste volinik Nicolas Schmit ning ELi liikmesriikide ja laienemisprotsessis osalevate kandidaatriikide ministrid.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee korraldas koos Euroopa Komisjoniga laienemise teemalise kõrgetasemelise foorumi, mis toimus täiskogu oktoobri istungjärgu raames. Esimest korda tuli kokku üle 140 kodanikuühiskonna esindaja laienemisprotsessis osalevatest kandidaatriikidest. Osalejate põhisõnum oli selge: kodanikuühiskond ja sotsiaalpartnerid, kes jäävad ühinemisprotsessis sageli tähelepanu alt välja, tuleb kindlalt kaasata ELi laienemisprotsessi.

Oliver Röpke rõhutas: „See ei tähenda üksnes ELi laiendamist, vaid ka tulevaste liikmesriikide ettevalmistamist, et nad saaksid aktiivselt osaleda ELi kujundamises, tagades, et nad on eesisevateks väljakutseteks ette valmistatud. Koostöö kaudu kodanikuühiskonna, tööandjate liitude ja ametiühingutega loome vajaliku aluse kaasavama ja tugevama Euroopa jaoks.“

Arutelu käigus rõhutati vajadust säilitada laienemisega seotud hiljutine hoog, sest 2024.–2029. aasta komisjonil on laienemisprotsessi lõpuleviimisel oluline roll.

Arutelu teine oluline sõnum oli tagada järkjärguline, prognoositav ja tulemuspõhine integratsioon, kus edusamme tunnustatakse ja premeeritakse reaalse ühinemisväljavaadetega.

Nicolas Schmit toonitas kodanikuühiskonna keskset rolli, öeldes: „Hästi toimiv kahe- ja kolmepoolne sotsiaaldialoog ja sotsiaalpartnerite kaasamine on ELi laienemise kontekstis keskse tähtsusega, sest need on osa meie sotsiaalsest turumajandusest“.

Saksamaa riigisekretär **Rolf Schmachtenberg** sõnas: „Tööjõu- ja sotsiaalsed aspektid on eduka ELiga ühinemise võti. Need, kes soovivad parandada kõigi kodanike elu, luua võimalusi ja võidelda sotsiaalse ebavõrdsuse vastu, vajavad tõhusat tööhõivepoliitikat, häid töötingimusi ja toimivaid sotsiaalkindlustussüsteeme koos tugevate sotsiaalpartneritega“.

Arutelu käigus rõhutas Montenegro töö-, tööhõive- ja sotsiaaldialoogi minister **Naida Nišić** kõrgetasemelise foorumi tähtsust dialoogiplatvormina, mis võimaldab Montenegrol edusamme hinnata.

Kreeka töö- ja sotsiaalkindlustusminister **Niki Kerameus** toonitas: „Oli suur au osaleda selles olulises arutelus, mis käsitles ELi laienemist ja sotsiaalpartnerite keskset rolli Euroopa tulevase töö- ja sotsiaalvaldkonna õigusraamistiku kujundamisel“.

Albaania majandus-, kultuuri- ja innovatsiooniministri asetäitja **Olta Manjani** tões: „Albaania tegeleb aktiivselt oma kohaloleku suurendamisega ELi institutsioonides, komiteedes ja töörühmades ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega ühise nõuandekomitee loomine on üks neist jõupingutustest“.

Komitee on ELi laienemist järjekindlalt toetanud. 2024. aastal käivitas komitee katseprojektina [kandidaatriike esindavate liikmete algatuse](#), mis võimaldab kandidaatriikide kodanikuühiskonnal panustada komitee töösse. Algatus näitab, kuidas kandidaatriikide kodanikuühiskonna aktiivne kaasamine tugevdab laienemisprotsessi. (mt)

[Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub üles looma Euroopa tervisealast juhtalgatust ja harvikaigusi käsitlevat tegevuskava](#)

Komitee on kutsunud üles looma Euroopa juhtalgatust tervishoiu valdkonnas, tehes ettepaneku luua Euroopa terviseliit ja kutsudes Euroopa Komisjoni üles avaldama harvikaiguste tegevuskava, millel on selgelt saavutatavad eesmärgid.

Täiskogu oktoobri istungjärgul toimunud arutelul teemal „Euroopa juhtalgatus tervise edendamiseks“ kutsus komitee ELi üles käivitama ambitsioonika algatuse, mille eesmärk on luua ELis valdkonnaülene tervishoiustruktuur. Päevakorras oli ka Euroopa harvikaiguste tegevuskava koostamine.

Arutelu avades ütles **komitee president Oliver Röpke**: „On määrava tähtsusega, et kõigil, kes elavad ELis, oleks juurdepääs kvaliteetsele arstiabile, mis on taskukohane ja ligipääsetav.“ Peame investeerima uuenduslikesse ja jätkusuutlikesse tervishoiusüsteemidesse ning võtma kindlaid meetmeid tervisealase ebavõrdsuse vastu võitlemiseks nii ELis kui ka kogu maailmas. Harvikaigused muudavad püsiva ebavõrdsuse ja haavatavuse veelgi nähtavamaks. Seepärast on meil vaja terviklikke Euroopa meetmeid harvikaiguste valdkonnas.“

[Arvamuse](#) „Euroopa tervisevaldkonna juhtalgatus“ raportöör **Alain Coheur** ütles: „Täna püüame vastu võtta tegevuskava tulevastele ELi volinikele, millega edendatakse tervishoidu kõigi jaoks ja kaitstakse inimesi tulevaste kriiside eest.“ Harvikaigusi käsitleva [arvamuse](#) raportöör **Ágnes Cser** ütles: „Peame koostama tegevuskava. Siiski ei pea me keskenduma üksnes harvikaiguste tegevuskavale, vaid ka tervisele – tervis on konkurentsivõime võti. Meie terviseliit ei saa jääda üksnes tühjaks fraasiks.“

Arvamuses Euroopa tervisevaldkonna juhtalgatuse kohta on esitatud strateegilised sambad liikmesriikidevahelise tervishoiualase solidaarsuse ja koostöö tugevdamiseks. Nende hulgas on Euroopa hooldus- ja tervisegarantii loomine, millega kehtestatakse mitmeaastased tervishoiualased eesmärgid ELi tasandil. See võib viia õiguslikult siduva teksti (näiteks direktiivi) väljatöötamiseni.

Teine samm on terviseühtsuse põhimõtte rakendamine, mis ühendab inimeste, loomade ja taimede tervise ja keskkonna seisundi poliitikameetmeid. Arvamuses harvikaiguste vastu võitlemise kohta

kutsutakse komisjoni üles avaldama teatist, mis sisaldaks terviklikku Euroopa harvikaiguste tegevuskava koos SMART-eesmärkidega, mida on võimalik saavutada 2030. aastaks. (Im)

[Euroopas loodud tehisintellekt: Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee nõuab strateegilisi investeeringuid tehisintellekti taristusse](#)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub Euroopa Liitu tungivalt üles suurendama investeeringuid turvalisse ühenduvusse, vastupidavasse taristusse ja tarneahelatesse, et jääda konkurentsivõimeliseks kiiresti arenevas üldotstarbelise tehisintellekti valdkonnas. Neid meetmeid peetakse oluliseks generatiivse tehisintellekti eeliste maksimeerimisel kooskõlas Euroopa väärtuste, vajaduste ja põhiõigustega.

Komitee keskendub ettevalmistavas arvamuses „[Tehisintellekt – edasised sammud](#)“ generatiivse tehisintellekti põhiaspektidele ning rõhutab, et tehisintellekti dünaamilisus ja keerukus teeb vajalikuks ELi tehisintellektimääruse pideva ajakohastamise. Kuigi generatiivse

tehisintellekti mudelid on suures osas tehnilised ja neid kasutatakse peamiselt ettevõtjatevahelises sektoris, ei saa tähelepanuta jätta nende kaudset mõju töötajatele ja tarbijatele.

„Meie arvates on väga oluline, et igasugune tehisintellekt, mida me Euroopas kasutame, põhineks ka Euroopa väärtustel. See tähendab loomulikult õigusriiki ja inimõigusi, kuid ka läbipaistvust ja usaldusväarsust. Need on peamised tegurid, mis võimaldavad tehisintellektisüsteemidel inimeste heaks töötada,“ ütles arvamuse raportöör **Sandra Parthie**. Arvamuse koostamist taotlesid Euroopa Komisjon ja Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik Ungari.

Kuigi komitee toetab tehisintellektimäärust, rõhutab ta vajadust seda hoolikalt jälgida ja kohandada, kui peaks selguma, et määrus lämmatab ELi tehisintellektile keskenduvate ettevõtete innovaativsust. See võib juhtuda siis, kui on ebaselge, kuidas määrust tuleks kohaldada, või kui see osutub liiga keeruliseks, sundides investoreid ja novaatoreid Euroopa turult eemale.

Selleks et võidelda suurte ELi-väliste digiettevõtjate tugeva turgu valitseva seisundi vastu ELi turul, on komitee kutsunud üles kasutama ELi konkurentsipoliitika vahendeid, et reageerida mis tahes kriitilisele käitumisele või ELi standardite mittejärgimisele.

EL ja selle liikmesriigid peavad investeerima innovatsiooni, et rajada tugevad võrgustikud tehisintellektitoodete loomiseks ja täiustamiseks ning suurendada kasu, mida tehisintellekt inimestele ja majandusele toob. Kui generatiivset tehisintellekti Euroopas ei arendata ja ei kasutata, võib see piirata Euroopa ettevõtete konkurentsivõimet ning viia müügi vähenemise, töökohtade kadumise, majandusliku stagnatsiooni ja vaesuseni.

„Meil on väga head ettevõtted ja teadlased; meie teadusasutused on maailmatasemel. Peame neid praegusest palju rohkem edendama, meelitama ligi talente ja muutma Euroopa neile töökohana atraktiivseks. Me peame arendama Euroopas loodud tehisintellekti,“ ütles **Parthie**. (II)

[Kodanikuühiskond vajab rahalisi vahendeid, et jälgida radioaktiivsete jäätmete käitlemist](#)

ELi liikmesriigid peaksid hõlbustama kaasavat dialoogi kodanikuühiskonnaga, avatust ja läbipaistvust kõigis radioaktiivsete jäätmete käitlemise aspektides. See kehtib nii praeguste kui ka potentsiaalsete vastuvõtivate kogukondade kohta, eriti arvestades asjaolu, et järgmisel kümnendil ja pärast seda tekib igal aastal üha rohkem radioaktiivseid jäätmeid.

Täiskogu oktoobri istungjärgul vastu võetud [arvamuses](#) võtab komitee kindla seisukoha. Komitee märgib, et olemasolevaid rahalisi vahendeid tuleks kasutada selleks, et võimestada kodanikuühiskonna rühmi, eelkõige tuumarajatiste läheduses asuvaid kohalikke kogukondi, iseseisvalt osalema projektides ja uuringutes, et hinnata radioaktiivsete jäätmete käitlemises osalemise ja läbipaistvuse tavasid.

Komitee soovib liikmesriikidel anda aru, millised on meetodid üldsuse osalemiseks radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud otsustusprotsessis ning kuidas tagatakse läbipaistvus. „Komitee kutsub liikmesriike üles võtma meetmeid, et tagada radioaktiivsete jäätmete käitlemisega seotud keskkonna, rahvatervise ja sotsiaal-majandusliku arengu seire ja korrapärane avalikustamine,“ ütles raportöör **Alena Mastantuono**.

Liikmesriigid peaksid võtma vastutuse ja mitte jätma tulevastele põlvkondadele tuumajäätmete töötlemise koormust olenemata jäätmete laadist, elueast ja ohutusest.

Arvestades, et suurt osa kasutatud tuumkütusest on võimalik ümber töödelda, tuleks lõhustuvad materjalid ringlusse võtta, vähendades seega vajadust loodusliku uraani järele tuumareaktorite käitamiseks. Ringmajanduse strateegiad võimaldaksid liikmesriikidel minimeerida jäätmekoguseid, millega tuleb tegeleda jäätmekäitlusstrateegiate abil.

„Liikmesriigid peaksid tagama, et dekomisjoneerimise ning kasutatud kütuse ja radioaktiivsete jäätmete käitlemise kulude hindamisel võetakse arvesse kulude suurenemist aja jooksul. Samuti peaksid nad tagama, et rahastamine on tegelike kulude katmiseks piisav,“ märkis kaasraportöör **Christophe Quarez**. (mp)

Maapõueenergia võib aidata rohepöördel teostuda

Maapõueenergiat on Euroopas märkimisväärne kasutamata potentsiaal. Euroopa Liit peaks kiirelt tegutsema, et võtta vastu Euroopa maapõueenergia strateegia, mille eesmärk on kasutada ära selle eeliseid.

Täiskogu oktoobri istungjärgul võttis komitee energia küsimuses ühemõttelise seisukoha. **Zsolt Kükedi** ja **Thomas Kattnigi** koostatud [arvamuses](#) rõhutab komitee, et maapõueenergiatootmine põhjustab äärmiselt vähe kasvuhoonegaaside heidet ning sel võib olla tähtis roll ELi rohepöördes, vähendades nii Euroopa sõltuvust fossiilkütustest kui hõlbustades ka dekarboniseerimist.

„Maapõueenergia võib anda tubli panuse ELi 2050. aasta kliimaneutraalsuse eesmärkide saavutamisse,“ ütles **Kükedi**. „Sellel on kasutamata potentsiaal ja Euroopa Komisjon peaks viivitamata välja töötama tervikliku strateegia, et kasutada ära selle pakutavaid võimalusi,“ sõnas **Kattnig**.

Komitee märgib, et investeeringud geotermaalelektrijaamadesse ei teostu ilma riigipoolse rahalise abita. Alginvesteeringute ligimeelitamiseks ja nendega seotud riskide vähendamiseks on vaja valitsusepoolset rahastamist ja stiimuleid.

Lisaks väärub nimetamist, et muutused energiapoliitikas või rahastamises võivad mõjutada maapõueenergia projektide majanduslikku atraktiivsust.

Geotermaalelektrijaamade ehitamisega kaasnevad riskid tuleb täpselt kindlaks teha, eelkõige seoses keskkonnamõjuga. Seetõttu on oluline viia see protsess läbi kohalikke kogukondi kaasates, et suurendada üldsuse heakskiitu.

Maapõueenergia keskkonna- ja kliimaeelised kaaluvad siiski üles sellega seonduvad riskid. Maakasutuse, ressursikasutuse ja impordisõltuvuse seisukohast on maapõueenergia üks parimaid taastavaid energiaallikaid. (mp)

[Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kutsub ELi tungivalt üles võtma juhtrolli sidusa ja kestliku biomajanduse edendamisel](#)

Komitee kutsub ELi üles võtma juhtrolli sellise kestliku biomajanduse mudeli edendamisel, mis on kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe ja kliimaeesmärkidega.

Oma arvamuses „[Ringmajanduse ja biomajanduse kooskõlastamine](#)“ kirjeldab komitee, kuidas jõuline biomajandus võib suurendada Euroopa majanduslikku ja ökoloogilist kasu, tugevdada vastupanuvõimet ja toetada õiglast üleminekut. Strateegilised investeeringud sektoriülesesse koostöösse ja kogukonna kaasamise võivad muuta ELi biomajanduse

jätksuutliku kasvu ülemaailmseks mudeliks.

Kestlik biomajandus peab olema kooskõlas selliste ELi raamistikega nagu roheline kokkulepe, ringmajandus ja elurikkuse alased eesmärgid. Sellega tagatakse, et biomajandus aitab kaasa kliima- ja elurikkuse eesmärkide saavutamisele, jäädes samal ajal planeedi võimaluste piiresse.

„Oluline on terviklik ja kaugeleulatuv biomajanduse strateegia. Kooskõlas ringmajanduse ja kestliku arengu eesmärkidega toimides, võib biomajandus edendada ELi konkurentsivõimet, luues jätkusuutlikke, hästi tasustatud töökohti ja tagades ökoloogilisi piiranguid austava majanduskasvu,“ ütles arvamuse raportöör **Cillian Lohan**.

Biomajandus saab tugineda ringmajanduse põhimõtetele, vähendades jäätmeid ning suurendades tõhusust aruka ressursikasutuse ja bioloogilise materjali taaskasutamise kaudu. See pakub sotsiaalset kasu, eelkõige maapiirkondades, luues töökohti ja võimalusi oskuste arendamiseks. Väga oluline on toetada maakogukondi ja noorte kaasamist sellesse sektorisse.

Biomajanduse alane haridus võib aidata luua kvalifitseeritud tööjõudu ja suurendada teadlikkust kestlikkusest. Samuti aitab see parandada rahvatervist, vähendades tervishoiukulusid. Nende jõupingutuste puhul on määrava tähtsusega edusammud tehnoloogia arengus ja säästvas maakasutuses, näiteks taastav põllumajandus ja metsandus, mis suurendavad süsiniku säilitamist ja elurikkust.

Linnapõllumajandus ja ringluspõhised toidukeskused võivad vähendada toidu raiskamist ja tugevdada kohalikke toidusüsteeme. EL peaks säilitama ettevõtluse ja innovatsiooni kõrged standardid, soodustades bioressursipõhiste tehnoloogiate varajast kasutuselevõttu. Rahastamisel tuleks seada esikohale innovaatilised ettevõtjad ning toetada väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid.

Biomajanduse integreerimiseks ELi poliitikameetmetesse on vaja selget määratlust. Biomajanduse strateegia ajakohastamine 2025. aastaks peaks toimuma kooskõlas rohelise kokkuleppe ja Pariisi kokkuleppega, pakkudes kestliku ja vastupidava bioressursipõhise majanduse tegevuskava. (ks)

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee esitab konkreetsed soovitusel toidusüsteemi vastupidavuse ja kestlikkuse tagamiseks tulevikus

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on esitanud visiooni ELi põllumajandus-, kalandus- ja toidusüsteemide ümberkujundamiseks, et tagada vastupanuvõime ja kestlikkus kriisi korral.

Oktoobris vastu võetud [arvamuses](#) kutsus komitee üles tagama toidusüsteemi konkurentsivõimelisuse, kriisikindluse ning kooskõla ELi keskkonna- ja sotsiaalsete eesmärkidega. Arvamuses rõhutati toiduga kindlustatust, tootjate õiglast sissetulekut, keskkonnaalast vastupanuvõimet ja järgmise toidutootjate põlvkonna toetamist.

Maailma Põllumajandustootjate Organisatsiooni esimees **Arnold Puech d'Alissac**, kes on üks arvamuse kolmest raportöörist, ütles: „On oluline tagada tootjatele stabiilne ja kestlik sissetulek ning edendada teadmuspõhist, innovatsiooni soosivat toidupoliitikat.“

Seepärast teeb komitee ettepaneku tugevdada põllumajandussektori läbirääkimispositsiooni hinnaläbirääkimistel ning suurendada põllumajanduse ja kalanduse rahastamist ELi eelarvest. Samuti kutsub komitee üles lisama tulevastesse kaubanduslepingutesse roheline kokkuleppe ja strateegia „Talustaldrikule“ standardid, tagades ausa konkurentsi ja kõrge toidukvaliteedi.

„Esmatootjatele õiglase sissetuleku tagamine on kriitilise tähtsusega,“ ütles raportöör **Piroska Kállay**.

Sel eesmärgil nõudis komitee õiglase kaubandustavade rangemat jõustamist ja omahinnast madalama hinnaga müügi keelustamist, et tasakaalustada toiduainete tarneahelat. Äärmiselt oluline on ka põlvkondade vahetumist edendav poliitika, mis keskendub noortele ja naistele ning hõlmab haridust, koolitust ja ühistute toetamist.

Kestlikkuse toetamiseks soovitas komitee premeerida CO₂ sidumise jõupingutusi, nagu mulla kestlik majandamine, ja vältida kasvuhoonegaaside heite ülekandumist. „Need meetmed aitaksid viia toidutootmise kooskõlla ELi kliimaeesmärkide ja ülemaailmsete keskkonnakohustustega,“ ütles raportöör **Joe Healy**.

Ettepanekute hulgas on ka avalik-õigusliku kindlustuse süsteem tootjate kaitsmiseks kliimaga seotud katastroofide eest, tagades nõnda toiduainetega varustamise järjepidevuse.

Komitee kutsus üles võtma meetmeid mulla ja vee seisundi taastamiseks, veekasutuse vähendamiseks ja selle tõhususe parandamiseks ning bürokraatia piiramiseks ja läbipaistvuse suurendamiseks digitaalse hindade ja kulude jälgimise abil.

Samuti soovitas komitee luua Euroopa toidupoliitika nõukogu (EFPC), et edendada dialoogi toiduga seotud küsimustes ning viia toidupoliitika kooskõlla laiemate sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkidega. Nendest ettepanekutest juhindudes saab ELi toidusüsteemid üleilmsete probleemide kontekstis vastupidavamaks, kestlikumaks ja õiglasemaks muuta.(ks)

Komitee teeb ettepaneku selgema ja kaasavama ELi rahastamise kohta

Oktoobris võttis komitee vastu arvamuse, milles tehakse ettepanek vaadata põhjalikult läbi ELi rahanduse toimimine. Selles nõuti kogu ELis suuremat läbipaistvust ja kodanike kaasamist, mis suurendaks demokraatiat ja üldsuse usaldust.

Selleks soovitas komitee töötada välja ühine fiskaalläbipaistvuse raamistik, kaasates kodanikud eelarveprotsessidesse, ning luua digivahendid selgema eelarveteabe tagamiseks.

„Mõelda vaid, kui saaksime jälgida iga ELi vahenditest eraldatud euro liikumist alates Brüsselist riikide valitsuste kaudu kuni kohaliku kogukonnani,“ mõtiskles arvamuse raportöör **Elena Calistru**.

Komitee arvates kehtestab ühine fiskaalläbipaistvuse raamistik selged ja järjepidevad standardid kõigile ELi rahastatavatele programmidele ning tagab ühtse aruandluse ja lihtsa juurdepääsu finantsandmetele kõigis liikmesriikides. Tähelepanu tuleks suunata parimate tavade edendamisele, mitte uute eeskirjade kehtestamisele.

Kaasav eelarvestamine võimaldaks kodanikel rääkida otse kaasa avaliku sektori kulutusi käsitlevate otsuste puhul, eelkõige kohalikul tasandil, integreerides osaluspõhised elemendid ELi tasandi eelarvestamise protsessidesse.

Komitee nõuab ühtset kasutajasõbralikku digiplatvormi, mis pakub eelarveandmeid reaalsajas, selget visualiseerimist ja ülevaadet sellest, kuidas ELi vahendid tulemusi annavad. See suurendaks üldsuse kaasamist ja arusaamist finantsteabest.

Komitee rõhutas samuti, kui oluline on suurendada üldsuse teadlikkust, tagada tugevam järelevalve ja viia finantstavad kooskõlla selliste ELi eesmärkidega nagu ühtekuuluvus ja kestlikkus, et edendada koostööd ja vastutust.

„ELi rahalised vahendid ei ole pelgalt arvud. Need annavad tunnistust usaldusest ja demokraatiast ning Euroopa tegutsemisest oma kodanike heaks,“ ütles Calistru. (tk)

Inimkeskne majandus peab jääma ELi tähelepanu keskmesse

Komitee toetab jõupingutusi inimkesksema ja tulevikukindlama tööstusökosüsteemi arendamiseks. Samal ajal kutsub komitee üles pidama põhjalikku arutelu tööstuse 5.0 ning selle sotsiaalse ja majandusliku mõju üle.

Tööstuse 5.0 eesmärk on asetada sotsiaal- ja keskkonnaküsimused äriprotsesside keskmesse, piirdumata pelgalt tööstuse 4.0 kesksete teemade – digitaliseerimise ja automatiseerimisega. Komitee võttis hiljuti vastu arvamuse „[Tööstus 5.0 – kuidas see teoks teha](#)“, milles toetatakse inimkesket tööstusmudelit, mis väärtustab inimeste oskusi ja loovust.

Tööstus 4.0 jättis suures osas tähelepanuta automatiseerimise mõju inimestele ja pööras piiratud tähelepanu keskkonnaprioriteetidele, nagu jäätmetekke vähendamine, ringlus ja roheline energia. Komitee rõhutab

vajadust, et tööstus 5.0 nende lünkadega tegeleks, seades esikohale demokraatlikud väärtused, sotsiaalse võrdsuse ja jätkusuutliku konkurentsivõime. Tööstus 5.0 teemalise arvamuse raportöör **Giuseppe Guerini** väidab, et digiüleminek peaks aitama kaasa uuele puhta tööstuse kokkuleppele, milles on kesksel kohal inimtegurid ja loovus.

Tööstus 5.0 paigutab inimesed taas tootmise keskmesse ning käsitab nende teadmisi ja oskusi hädavajalikuna konkurentsieelise saavutamiseks. Selles tasakaalustatakse automatiseerimist inimese loovusega: korduvate ülesannete täitmiseks kasutatakse koostööroboteid, võimaldades töötajatel keskenduda kavandamisele, planeerimisele ja klienditeenindusele. See muutus tõstab esiplaanile ka töötajate tervise ja ohutuse ning nende toetamise, kes automatiseerimise tõttu asendatakse.

Komitee kutsub ELi institutsioone üles toetama tulevikukindlat inimkesket tööstusökosüsteemi, mis rajaneb sotsiaalsel õiglusel ja kaasaval konkurentsivõimel. Komitee toetab tööstust 5.0, ent rõhutab vajadust määrata täpsemalt kindlaks selle majanduslik, sotsiaalne ja tehnoloogiline mõju. Selle visiooni aluseks on olemasolevad Euroopa poliitikameetmed, nagu roheline kokkulepe, tehisintellektimäärus ja oskuste tegevuskava, kuid neid tuleks ajakohastada ning viia need kooskõlla tööstuse 5.0 põhimõtetega.

Et tööstus 5.0 saavutaks edu, peavad sotsiaalpartnerid ja töötajad olema kõigil tasanditel kaasatud. Selline kaasav lähenemisviis edendab koostööpõhist töökeskkonda, mis ühendab inimeste ja masinate tugevad küljed, muutes töökohad uuenduslikumaks, kaasavamaks ja kestlikumaks. (gb)

EL peab transpordisektori CO heite vähendamiseks viivitamatult keskenduma saastevabale vesinikule

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee korraldas 12. novembril Eestis Pärnus vähese CO₂ heitega vesiniku teemalise konverentsi. Ürituse eesmärk oli arutada ja määrata kindlaks strateegilised meetmed vesiniku ja selle derivaatide kestliku taristu arendamiseks, keskendudes rahastamisele ja kasutusvõimalustele.

Konverentsi teemal „[Sünteesiliste kütuste tootmine avamereenergiaga: uue vesinikumajanduse edendamine](#)“ korraldasid Hollandi Suursaatkond Eestis, Pärnumaa Arenduskeskus, rakendusüritingute keskus Metrosert, Invest Estonia ja e-metanoolijaama arendaja Power2X.

Saastevaba vesinik ja vähese CO₂ heitega vesinik on vajalikud komponendid meie energiasüsteemi ümberkujundamises ning hiljutised algatused, nagu ELi vesinikupank, annavad tunnistust kestlike vesinikuturgude arendamise tempost. Selleks peavad ELi ja liikmesriikide poliitikakujundajad tagama vajalikud vahendid nende eesmärkide elluviimiseks ja lihtsustama liikmesriikidevahelist koostööd tõhusate strateegiatega vastuvõtmiseks.

Seda pakulist vajadust kommenteerides ütles komitee transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna sektsiooni esimees **Baiba Miltoviča**: „Taastuvvesiniku kiire kasutuselevõtt on kriitilise tähtsusega mitte ainult meie energiasüsteemi ümberkujundamiseks, vaid ka Euroopa Liidu sotsiaalseks ja majanduslikuks heaoluks. Siiski on oluline kasutada oma ressursse targalt. Oma mõju maksimeerimiseks peame seadma esikohale sektorid, kus heidet on raske vähendada, ning kehtestama tõhusad ökoloogilised ja sotsiaalsed standardid, mis tagavad õiglased ja ohutud töötingimused.“ (mp)

TENi seksiooni esimees Baiba Miltoviča ja Euroopa Regionide Komitee raportöör Andres Jaadla kirjutavad alla elamumajandust käsitlevale deklaratsioonile

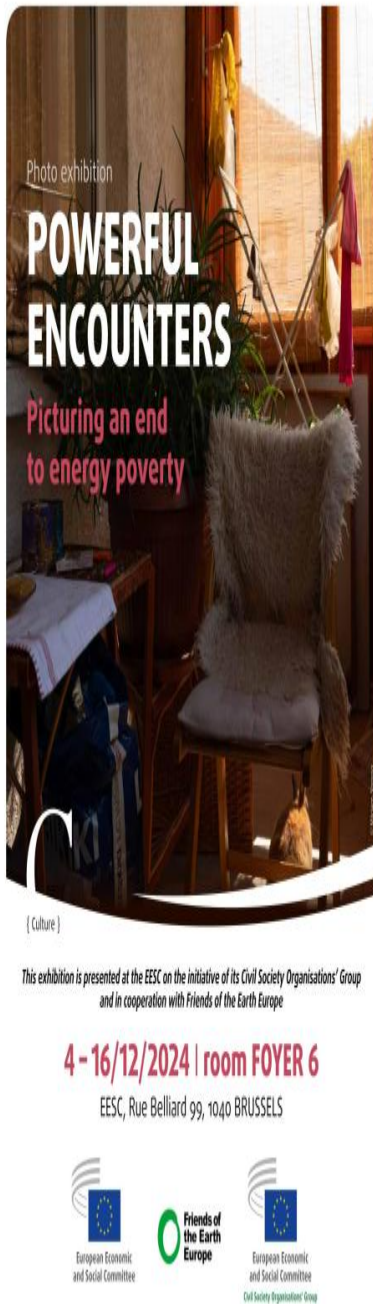
14. novembril 2024 allkirjastatud ühisavalduses kutsuvad Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee transpordi, energeetika, infrastruktuuri ja infoühiskonna seksiooni (TEN) esimees Baiba Miltoviča ning eluasemeid käsitleva arvamuse koostanud Euroopa Regionide Komitee raportöör Andres Jaadla Euroopa institutsioone üles võtma kiireloomulisi meetmeid, et tuua Euroopa Liit välja praegusest eluasemekriisist. Samuti tervitavad nad Euroopa Komisjoni energeetika ja elamumajanduse voliniku ametisse nimetamist. Voliniku ülesandeks saab esitada esimene Euroopa taskukohaste eluasemete kava.

Elamumajandust käsitlev deklaratsioon

- kutsume Euroopa Komisjoni üles korraldama koostöös Euroopa Parlamendi, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Regionide Komiteega **iga-aastase sotsiaaleluruumide ja taskukohaste eluasemete teemalise ELi tippkohtumise**. See iga-aastane ELi tippkohtumine peaks kokku tooma kõik sidusrühmad, kes on seotud liikmesriikide sotsiaaleluruumide ja taskukohaste eluasemete alaste meetmete rakendamisega, tuginedes mitmetasandilisele lähenemisviisile ja parimate tavade vahetamisele kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega;
- toetame eluasemeküsimuste eest vastutava volinikukandidaadi kava luua koostöös Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Euroopa Regionide Komiteega **üleeuroopaline** taskukohastesse ja kestlikesse eluasemetesse **investeermise platvorm**, et kiiresti toetada riiklikke, piirkondlikke ja kohalikke partnerlusi eluasemega seotud tõrjutuse kaotamisel;
- juhime tähelepanu sellele, et tuleb uurida **uuenduslikke viise avaliku sektori investeeringute suurendamiseks ja olemasolevate ELi vahendite mobiliseerimiseks**, et leida pikaajaline lahendus eluasemekriisile;
- kutsume ELi institutsioone üles toetama **eluhoonete põhjalikku renoveerimist** mitmekesise, pikaajalise ja uuendusliku rahalise toetuse ja sidusate õigusraamistike alusel, keskendudes haavatavatele elanikkonnarühmadele ja peamistele osalejatele kohapeal, eelkõige energiakogukondadele ja kohalikele omavalitsustele;
- soovime **tihedamat koostööd eri valitsemistasandite osalejate** – liikmesriikide, ELi institutsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide, piirkondlike omavalitsuste, kohalike omavalitsuste – **vahel**.

Kohustume kaasa aitama Liège'i deklaratsioonis sätestatud meetmete rakendamisele, jagades kodanikuühiskonna organisatsioonide ning kohalike ja piirkondlike omavalitsuste seisukohti kõikjalt Euroopa Liidust. Need meetmed on osa kõigi ELi institutsioonide ühistest jõupingutustest, mille eesmärk on lahendada eluasemekriis ja tugevdada igakülgset Euroopa ühtekuuluvust.

Võimsad kohtumised: kaadrid energiaostuvõimetuse lõpust

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võõrustab põnevat fotonäitust „**Võimsad kohtumised: kaadrid energiaostuvõimetuse lõpust**“, millel on väljas fotograaf **Miriam Strongi** tööd. Organisatsiooniga Friends of the Earth Europe kahasse korraldatud näitusel tõstetakse esile kõikjal Euroopas energiaostuvõimetusega silmitsi seisvate kogukondade kodanikuaktiivsus, ühistegevus ja mõjuvõim. Komitee kodanikuühiskonna organisatsioonide rühma algatusel korraldatud näitust saab külastada 4.-16. detsembril Brüsselis komitee JDE hoones aadressil Rue Belliard / Belliardstraat 99-101.

Avaüritusel rõhutasid komitee teabevahetuse eest vastutav asepresident **Aurel Laurențiu Plosceanu** ja komitee kodanikuühiskonna organisatsioonide rühma esimees **Séamus Boland** komitee pühendumust vaesuse kaotamisele, taskukohase energia edendamisele, süsteemsete muutuste toetamisele ja kestliku arengu eesmärkide saavutamisele.

Oma pöördumises käsitles Séamus Boland elukalliduse tõusu ja vaesuse süvenemist Euroopas, rõhutades, et uus Euroopa Komisjon ja Euroopa Parlament peavad andma tugeva poliitilise vastuse. „Esimene ELi vaesusevastane strateegia ja puhta tööstuse kokkulepe, millest komisjoni president Ursula von der Leyen teavitas oma poliitilistes suunistes Euroopa Komisjoni uuele koosseisule, peavad pakkuma kestlikke lahendusi kohalikele oludele,“ ütles Séamus Boland.

Energiaõigluse eestkõneleja **Laia Segura** ja organisatsiooni Friends of the Earth teabevahetusspetsialist **Yvonne Lemmen** rõhutasid, et fotoprojekti raames uuriti, kuidas inimesed võitlevad energiaostuvõimetuse vastu ja õiguse eest inimväärsele ja kliimamuutustele vastupanuvõimelisele kodule, mida varustatakse taskukohase ja puhta energiaga. Lisateave saamiseks klõpsake [siin](#).

[Ja ELi ühendamise 2024. aasta fotokonkursi parima foto auhind läheb...](#)

ELi ühendamise 2024. aasta fotokonkursi võitja on Horvaatia postitöötajate ametiühingu toimetaja ja ajakirjanik Martina Cikojević.

Foto „Brussels Grand Place in the Moonlight“ kindlustas talle kahepäevase külastuse Brüsselisse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kodanikuühiskonna nädalalale 2025. aasta märtsis.

Cikojević osales sel aastal [ELi ühendamise 2024. aasta seminaril](#) 17.-18. oktoobril Brüsselis. Sellest võtsid osa ELi kodanikuühiskonna organisatsioonide pressi- ja kommunikatsiooniametnikud ning ajakirjanikud. Üritus kandis pealkirja „Demokraatia kants: aitame ajakirjandusel ellu jääda ja edu saavutada“ ja sellel keskenduti praegu ajakirjanike ees seisvatele tohututele katsumustele, mis on tingitud tehisintellekti kiirest arengust ja kasvavast poliitilisest survest.

Osaleti ka kontaktide loomise üritusel „Pressiesindajate ja teabeametnike töö Instagrami, TikToki ja tehisintellekti ajastul – kuidas saavutada oma sõnumi mõjulepääs“, mis hõlmas kahte õpikoda. Fotokonkurss oli osa kommunikatsioonispetsialist **Tom Moylani** juhitud õpikojast „Infosisu kujundamise õppetunnid“.

Martina Cikojević ütles, et tema foto, millel on kujutatud tumedatest pilvedest läbihelkivat ja ööd valgustavat kuud, võib pidada sümbolseks seotuks õpikoja teemaga. „Keegi ei saa takistada kuud pimedusse valgust toomast. Keegi ei tohiks takistada ajakirjanikel edastada tõde meie parema, turvalisema ja õiglasema ühiskonna nimel,“ ütles ta.

Fotokonkursi võitjana osaleb Cikojević komitee teisel kodanikuühiskonna nädalal, mis toimub 17.-21. märtsil komitee ruumides Brüsselis. Ürituse teema on „Ühtekuuluvuse ja osaluse tugevdamine polariseerunud ühiskonnas“.

Komitee pressiosakond õnnitleb Martinat ja tänab kõiki saadetud fotode eest. (II)

UUDISEID RÜHMADELT

USA valimised: peame olema valmis olulistes strateegilistes küsimustes üksi tegutsema

Tööandjate rühma esimees Stefano Mallia

Donald Trump võitis USA valimised ja saab teist korda presidendiks. Valimiste tulemus on selge ja seda tuleb austada. Kuid mis saab edasi?

EL ja USA jäävad teineteise peamiseks geopoliitilisteks ja kaubanduspartneriteks, sest meie suhted põhinevad vastastikkuse põhimõttel. Tänapäeva ühendatud maailmas ei ole ruumi isolatsioonismile ega proteksionismile, sest sellised lähenemisviisid õõnestavad meie vastastikust ja ülemaailmset koostööd ning majanduslikku heaolu.

EL ja USA on teineteise suurimad kaubanduspartnerid. ELi ja USA kahepoolne **kaubandus** on saavutanud rekordtaseme: 2023. aastal oli selle väärtus üle 1,6 triljoni euro, kusjuures kahepoolsete investeeringute

maht ületas 5 triljonit eurot. USA on ELi jaoks oluline välismaiste otseinvesteeringute allikas. USA välismaiste otseinvesteeringute maht Euroopas on hinnanguliselt 3,6 triljonit USA dollarit, samas kui ELi investeeringute maht USA-s on ligikaudu 3 triljonit USA dollarit. Need vastastikused investeeringud tugevdavad vastastikust majanduslikku sõltuvust ja loovad mõlemal pool Atlandi ookeani miljoneid töökohti.

Seetõttu on oluline jätkata meie omavaheliste suhete arendamist. ELi kaupadele tariifide kehtestamine, mis kaasneks Trumpi ettepanekuga kehtestada kõigist riikidest, sealhulgas EList pärit impordile 10–20% tariifid, ei vii kuhugi. Seepärast kutsume üles avatumale dialoogile ja tulevikku suunatud koostöö planeerimisele.

ELi-USA kaubandus- ja tehnoloogiaõukogu on hõlbustanud dialoogi sellistes kriitilistes küsimustes nagu tehisintellekt ja pooljuhid. Kui ühelt poolt tuleb dialoogi tugevdada ja uuendada, siis teiselt poolt peab EL kiirendama oma poliitilisi reforme, võtma end kokku ja otsima parimaid viise USAga koostöö tegemiseks.

Samuti peame valmistuma stsenaariumiks, kus peame olulistes küsimustes, nagu kliimamuutused ja Ukraina, üksinda tegutsema. See on väga reaalne võimalus ja seetõttu peaksime sellesse nüüdsest suhtuma kui uude *de facto* olukorda.

See on elukallidus, tobu!

Töötajate rühm

Bill Clintoni 1992. aasta valimiskampaania juhtlause „See on majandus, tobu!“ leidis tugevat kõlapinda majanduslanguses vaevlevate Ameerika valijate hulgas. Tänapäeval aga näib asjakohasem teistsugune sõnastus. Vaadake vaid viimase [Eurobaromeetri](#) tulemusi pärast Euroopa Parlamendi valimisi. Küsitlusest selgus, et peamised teemad, mis innustasid inimesi hääletama, olid inflatsioon ja majandus.

Kõigile sobivat lahendust ei ole olemas ja majandusraskused üksi ei selgita kõiki tulevaste valimistega seotud probleeme. Siiski on selge, et hinnatõus, elukallidus ja majanduslik olukord olid peamised valijaid motiveerinud küsimused nii läinud kevadel ELis kui ka [mõne nädala eest teisel pool Atlandi ookeani](#). See oli ilmselgelt peamine murekoht (pärast

vaesust ja sotsiaalset tõrjutust) ka [2023. aasta alguses](#). Kuigi makromajanduslikud näitajad näikse patsutavat poliitikutele õlale, on inflatsiooni otsene mõju [esmatarbekaupadele, nagu toit ja energia, endiselt tugev, mõjutades ebaoproportsionaalselt neid, kes on sunnitud kulutama suurema osa oma sissetulekust nende vajaduste rahuldamisele](#). See lisandub pandeemiast taastumisele ja pandeemiaga seotud katastroofilistele poliitilistele meetmetele, kusjuures paljud riigid on raskustes veel 2008. aasta kriisi tagajärgedega.

Aastakümneid on [lõhe palkade ja tootlikkuse kasvu vahel suurenenud](#), vähendades parema tuleviku väljavaateid paljudele Euroopa töölis- ja keskklassi hulgas. Poliitiline äärmuslus ja valimissegadused [aga jäävad](#).

Elukalliduse kriisi lahendamine on Euroopa tuleviku jaoks ülioluline, kuna see toob esile meie ühiskonna ja majanduse struktuursed probleemid, pannes samal ajal proovile meie demokraatia sotsiaalset struktuuri toetavad põhimõtted.

26. novembril [kohtus töötajate rühm mitmete sidusrühmadega, et neid küsimusi arutada. Tutvuge meie aruteluga](#) ja ühinege meie üleskutsega poliitikakujundajatele, et nad [loobuksid sõnade loopimisest, kaotaksid oma teadmistelünga](#) ja keskendusid olulisele!

Vaesuse lõplik kaotamine

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kodanikuühiskonna organisatsioonide rühma esimees Séamus Boland

Kuigi EL on jõukam kui enamik maailma piirkondi, sõltuvad miljonid lapsed ikka veel oma koolist, et iga päev süüa saada. Nende liikmesriikide arv, kes koolivaheajal lastele toitu annavad, lausa suureneb. Ainuüksi see ütleb meile, et vaesus selle kõige elementaarsemal tasandil on olemas ja kasvab. Euroopa Komisjoni uus koosseis peab sellega jõuliselt ja kõhklemata tegelema.

Euroopa vaesuse statistika on masendav. Ligikaudu 21% ELi elanikkonnast on vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse ohus ([Eurostati 2023. aasta andmed](#)) ning peaaegu 25%-il lastest on oht sattuda vaesuse lõksu ([Eurostati 2023. aasta andmed](#)). On täiesti võimalik, et probleem oleks veelgi suurem ilma praeguste ELi algatusteta, millega juhitakse

muutusi selles vallas, kuid tuleb tunnistada, et neist ei piisa. Seepärast väljendab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ja selle kodanikuühiskonna organisatsioonide rühm heameelt Euroopa Komisjoni presidendi Ursula von der Leyeni teadaande üle, et komisjon töötab 2024.–2029. aasta ametiajal välja ELi vaesusevastase strateegia, milles käsitletakse vaesuse algpõhjuseid. Komitee ja eelkõige minu rühm on juba pikka aega sellist strateegiat nõudnud.

Kahjuks ei tähenda vaesus üksnes seda, et puudu on põhiresurssidest, mida pered iga päev vajavad. Vaesus tuleneb mitmest pikaajalisest asjaolust, mis käivad käsikäes pikaajalise puudusega. Selline puudus on seotud poliitiliste süsteemidega, kus parimal juhul eiratakse teatavaid elanikerühmi ja halvimal juhul neid diskrimineeritakse.

Lahenduste leidmiseks tuleb analüüsida vaesuse sügavaid ajaloolisi põhjuseid. See tähendab inimeste iga eluetapi uurimist sünnist surmani. Sama kehtib eluaseme kohta, mis on muutumas üheks tõsisemaks probleemiks, millega Euroopa ühiskond silmitsi seisab. Seepärast tellis komitee minu rühma taotlusel [uuringu](#) taskukohaste kestlike eluasemete kohta ELis. Uuringut tutvustati meie [21. novembri konverentsil](#), kus käsitleti Euroopa kõige haavatavamate inimeste kaitsmist kestlike ja taskukohaste eluasemete kaudu. Konverentsil näitasime, et taskukohane eluase on üks peamisi vaesuse vastu võitlemise vahendeid.

Meil on hea meel, et Euroopa Komisjoni uude koosseisu kuulub energeetika ja elamumajanduse volinik, sest see aitab kaasa vaesuse kaotamisele. Siiski on murettekitav, et enamik poliitikuid peab vaesuse kaotamist endiselt probleemiks, mis tuleb lahendada suurte bürokraatlikult hallatavate eelarvetega. Vahendid jõuavad mõjutatud inimesteni ainult siis, kui selline mõtteviis muutub. Vaesus on valdkondadevaheline küsimus ning Euroopa Komisjoni uued volinikud – energeetika ja elamumajanduse volinik, võrdõigusvolinik, ühtekuuluvuspoliitika ja reformide volinik ning õiglase ülemineku volinik – peavad kiiremas korras vastutuse võtma, et selle muutusega edasi liikuda.

FOOKUSES KLIIMA

Photo by Lucie Morauw

Reetlikud miljardid: COP29 suutmatuse saavutada kliimaõiglust

Noor kliima- ja inimõiguste aktivist ja organisatsiooni Youth for Climate Belgium asutaja Adélaïde Charlier loetleb kõik, mis on valesti COP29 kliimakokkuleppes, mis äsja Aserbaidžaaani pealinnas Bakuus sõlmiti. Paljud peavad COP29-t katkenud usalduse ja kliimaalase ebavõrdsuse sümboliks ning haavatavatele riikidele ja kodanikuühiskonnale on see ränga pettumuse valmistanud.

Hiljuti Bakuus toimunud ülemaailmse COP29 kliimakonverentsi suhtes puudub üksmeel ning haavatavad riigid ja kodanikuühiskond on väljendanud sügavat pettumust selle üle, mida nad peavad usalduse kuritarvitamiseks. Kuigi konverentsil lepidi kokku, et aastas eraldatakse 300 miljardit USA dollarit, aitamaks arengumaadel kohaneda kliimamuutustega 2035. aastaks, jääb see oluliselt alla kliimakriisi eesliinil olevate riikide pakilistele vajadustele.

„Kokkuleppe puudumine on parem kui halb kokkulepe“

Fossiilkütuste leviku tõkestamise lepingu algatuse ülemaailmse koostöö direktor **Harjeet Singh** andis edasi meeoleolu 24 tundi enne lõpliku kokkuleppe sõlmimist: „Kokkuleppe puudumine on parem kui halb kokkulepe.“ Tema sõnad andsid tunnistust kasvavatest pingetest kliimamuutustest mõjutatud riikide, kodanikuühiskonna ja jõukamate riikide vahel. Pühapäevaks oli selgunud karm reaalsus: konverentsil lepidi kokku vaid üks rahaline eesmärk, nimelt lubadus eraldada kuni 2035. aastani 300 miljardit dollarit aastas. See eesmärk on naeruväärne, kuna see on kaugel sellest, mida haavatavad riigid olid ühiselt nõudnud (1,3 triljonit USA dollarit, et katta oma vajadused kliimamuutustega kohanemise, kliimamuutuste leevendamise ning kahju ja kahjustustega tegelemise osas).

Kokkulepe on seotud uue ühise kvantifitseeritud eesmärgiga kliimamuutustega seotud ülemineku rahastamiseks arengumaades. Kuigi see on kolm korda suurem kui 2009. aastal seatud 100 miljardi USA dollari eesmärk, mis saavutati alles 2022. aastal (kaks aastat hiljem kui ette nähtud), ei ole see veel kaugelki piisav. 2009. aastal kokku lepitud 100 miljardit USA dollarit võrduks inflatsiooniga arvestades 2035. aastaks 258 miljardi USA dollariga. See tähendab, et tegelikult on uus eesmärk eelmisest suurem vaid 42 miljardi USA dollari võrra. Haavatavad riigid on väljendunud selgelt: „Vajame triljoneid, mitte miljardeid.“

Kavandatud finantseesmärgi struktuur on sama pettumust valmistav kui rahasumma. Selles puuduvad konkreetset kohustused avaliku sektori rahastatismehhanismidele, nagu toetused või subsidiumid, mida maailma lõunapoolsetes riikides hädasti vajatakse.

Lisaks puuduvad alleesmärgid, et piisavalt rahastada kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist ning kahju ja kahjustustega tegelemist. Kokkuleppes ei keskenduta kliimamuutustega kohanemisele ja pannakse ebaproportsionaalselt rõhku kliimamuutuste leevendamisele, mida rahastavad peamiselt mitmepoolsed arengupangad ja erasektor. See näitab jätkuvat suutmatust õppida 2009. aasta vigadest, mille hulka kuuluvad kohanemise märkimisväärne alarahastamine ning kahju ja kahjustustega seotud

vastutuse ja sihtotstarbelise rahastamise puudumine.

Kuigi kahju ja kahjustusi mainitakse, tehakse seda ebamääraselt ja pealiskaudselt, selle asemel et neid sisuliselt kokkuleppesse integreerida. Raamistik soosib ka suurt sõltuvust erasektoripoolsest rahastamisest, sealhulgas avaliku ja erasektori partnerlusest, avaliku sektori vahenditest toetatavatest riskivabadest erainvesteeringutest ja puhtakujulistest erainvesteeringutest, mida aktiivselt julgustatakse.

Ajalooliste kohustuste eiramine

Lisaks ebapiisavale rahastamisele on kokkulepe toonud esile sügavad lõhed kliimadiplomaatias. Jõukamad riigid on eiranud diferentseeritud vastutust ja nihutanud osa finantskoormusest haavatavatele riikidele, kes juba kannatavad kliimamõjude tõttu. Sellised riigid nagu India, Kuuba, Boliivia ja Nigeeria väljendasid oma viha, süüdistades rikkaid riike selles, et nad ei maksa oma ajalooliste kasvuhoonegaaside heitkoguste eest.

Ajaloolise vastutuse eiramine on usalduse purustanud, kusjuures pinged jõudsid COPi läbirääkimiste ajaloos enneolematule tasemele. Praegu kokku lepitud 300 miljardit USA dollarit on köömes võrreldes 1 triljoni USA dollariga, mida ÜRO eksperdid peavad 2035. aastaks arengumaade (v.a Hiina) jaoks vajalikuks miinimuminvesteeringuks.

Halb kokkulepe surve all

Maailma kõige vaesemad ja haavatavamad riigid, sealhulgas 45 vähim arenenud riiki ja 40 väikest saareriiki, nõustusid lõpuks kokkuleppega tohutu poliitilise surve all. Hirm mis tahes kokkuleppe kaotamise ees, eelkõige seoses võimalusega, et Trumpi presidendiks saamine ohustab tulevasi kliimaalaseid edusamme, sundis neid kokkuleppele. Paljude jaoks oli see kibe kompromiss: nõustumine ebapiisava rahastamisega, et tagada kohene abi.

Viivitamise hind

See halb kokkulepe ei ole üksnes löök diplomaatilistele suhetele; sellel on laastavad tagajärjed miljonitele eludele. Äärmuslikud ilmastikuolud, meretaseme tõus ja ressurside nappus on haavatavad riigid juba tõsiselt proovile pannud. Jõukamate riikide valitsused peavad tunnistama, et on palju odavam investeerida kohe kliimameetmetesse kui maksta loodusele viivist täiendavate katastroofide näol.

COP29 tulemused on selge meeldetuletus: kliimakriis nõuab julgeid, kiireid meetmeid ja õiglust kõige enam mõjutatud inimeste jaoks. Tõeliselt sisukaid kohustusi võtmata süvendame igal aastal lõhet maailma põhja- ja lõunapoolsete riikide vahel, mis õnnestab ülemaailmse kliimakoostöö alustalasid.

COP30-t oodates on selge, et võitlus kliimaõigluse eest ei ole kaugeltki lõppenud.

Adélaïde Charlier on 23-aastane eurooplane ja kliimaõigluse aktivist, keda tuntakse kõige paremini Youth for Climate Belgiumi kaasasutajana ja nüüd ka organisatsiooni Bridge (noorsoo- ja kliimapoliitika ühendamine) asutajana. Ta on ka Forbesi 2024. aasta „30under30“ kandidaat.

Võitlus planeedi tervise eest on elu ja surma küsimus

„Meie, maapiirkondade naised, ei taha kaastunnet; me tahame, et meid tunnustataks ja väärtustataks liitlastena kestliku arengu saavutamisel. Vajame võimalusi ja kvaliteetseid põhiteenuseid, et jääda oma maadele ja jätkata maailma toitmist,“ ütles Ecuadori talupidaja ning [Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna maapiirkondade naiste võrgustiku \(RedLAC\)](#) tegevsekretär Luz Haro Guanga, kes kõneles hiljuti komitee arutelul „[Naised ja planeedi kolmikkriis](#)“. Intervjuus EMSK Infoga räägib Haro Guanga kliimamuutuste mõjust Ladina-Ameerikas ja sellest, miks - vaatamata COP16 tagasilöökidele - ei ole võitluses jätkusuutlikuma ja tervema planeedi nimel pessimismiks ruumi ega aega.

Teie organisatsioon RedLAC osales COP16-l. Kas olete konverentsi tulemustes pettunud, kuna looduse ja elurikkuse kaitse rahastamise osas üksmeelt ei saavutatud? Kas COP16-l saavutati üldse midagi?

Haro Guanga: Maalt pärit Ecuadori naisena olen alates 1980. aastatest võidelnud oma maapiirkondadest pärit ödede õiguste eest Ecuadoris. Õppetundide hulgas, mida nende 40 aasta jooksul olen saanud, on tõdemus, et sotsiaalsed protsessid nõuavad tohutuid jõupingutusi, annavad vähe vahetuid tulemusi ning nõuavad eelkõige püsivust,

järjekindlust ja nõudlikkust. Konsensus looduse ja elurikkuse kaitse rahastamise osas oleks olnud suurepärase, kuid ma olen kindel, et tuhanded linna- ja maapiirkondade inimesed, kelle hääl kõlas COP16-l liivaterade laviinina, veensid ümber mõnedki nende hulgas, kes varem ei soovinud seda kiireloomulist kliimameedet toetada.

Me ei saavutanud oma eesmärki, kuid nüüd peame jätkuvalt esitama nõudmisi iga linna, kogukonna ja riigi ametiasutustele, et nad saaksid aru ning leiaksid isikliku, tehnilise ja poliitilise tahte parimate otsuste tegemiseks, et vältida inimeste surnuks nälgimist tulevikus tänase tegutsematuse tõttu.

Kuidas mõjutavad kliimamuutused Ladina-Ameerika põlisrahvaste ja maapiirkondade naisi?

Tahaksin tuua esile mõned faktid Ameerika Riikide Organisatsiooni (ARO) Ameerika Naiste Komisjoni (CIM) koostatud dokumendist, mis põhineb dialoogil 70 naisjuhiga 16 riigist. Dialoogiprotsess algas 2024. aasta septembris. Dokumenti tutvustati COP16-l ja selles esitati maanaiste arvamused.

Jõuti järeldusele, et kliimamuutused mõjutavad kõiki riike, sealhulgas Põhja- ja Lõuna-Ameerikas, ning see mõju on tõsine. Nelja kliimasündmust sooviti siiski rõhutada.

Pikemad põuad: mõned riigid teatasid kuid väldanud vähesest sademete hulgast ning lõunapoolsed riigid teatasid aastaid kestnud põudadest.

Temperatuuri tõus ületab oluliselt normaalse taseme: kõrged temperatuurid koos kuivade muldadega põhjustavad arvukaid tulekahjusid. Mõned tulekahjudest on iseeneslikud ja teised tahtliku süütamise tulemuseks, kuid neid kõiki süvendavad kuivad tingimused, mis mõjutavad elu ja elurikkaid süsteeme. Näiteks Brasiilia kohtumise ajal teatati, et Piauí osariigis oli 300 aktiivset tulekahjupuhangut.

Tormid: mainiti, et vihmad on tugevad, lühiajalised ja intensiivsed ning nendega kaasneb sageli väga tugev tuul. Kesk-Ameerikast, Mehhikost, Dominikaani Vabariigist ja Colombia rannikult pärit osalejad rääkisid neid piirkondi mõjutavate orkaanide ja troopiliste tormide intensiivsuse ja sageduse suurenemisest.

Vihmasajumustrite muutumine: vihm tuleb siis, kui seda ei oodata – seda asjaolu mainiti kõigil kohtumistel. Lõunas ja Andide piirkonnas räägiti ootamatust külmast, rahest ja lumesadudest. Üldiselt täheldati iga-aastase sademete hulga vähenemist, kuid väideti, et vihmad on väga tugevad, põhjustades üleujutusi ja loodusõnnetusi, mille tagajärjel hukuvad inimesed ja hävivad infrastruktuur, teed ja põllukultuurid ning mis mõjutavad elutingimusi, peamiselt maapiirkondades. Üks osaleja võttis selle kokku, öeldes, et „vihm on mõnikord kohutav“.

Teisest küljest rakendatakse jätkusuutmatuid tavasid, mis vähendavad loodusvarasid. Kõige murettekitavamad ja kõige sagedamini nimetatud probleemid olid metsade ja mangroovide raie või raadamine; metsade tahtlik süütamine; veevarude ebakompetentne haldamine; saaste; intensiivse, ekspansiivse, veemahuka ja saastava tegevuse edendamine; ning agrokemikaalide, herbitsiidide ja pestitsiidide liigne kasutamine.

Üks teravalt silmatorkav aspekt oli **mõne riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevusetus** – nad ei töötanud välja õigusraamistikke hävitava tegevuse piiramiseks ja jätkusuutlike tootmisstrateegiate edendamiseks. Mõnes riigis kehtivad eeskirjad, kuid korrupsiooni või isiklike poliitiliste huvide tõttu ei rakenda ametiasutused neid.

Seetõttu kutsutakse rahvusvahelisi liidreid üles avaldama riikidele suuremat survet, et nad järgiksid elurikkust ja kliimamuutusi käsitlevaid lepinguid, millele nad on alla kirjutanud.

Kas olete kliima- ja keskkonnakaitsealase võitluse käigu suhtes optimistlik või pessimistlik? Mida tuleks Teie arvates teha?

Kui me ei unista suurelt, ei saavuta me suuri asju. Kuigi kliimamuutused mõjutavad meid ja nende mõju suureneb kiiresti, ei saa me lõpetada võitlust selle eest, et otsusetegijad pööraksid tähelepanu nendele põhiaspektidele, mis nõuavad prioriteetseid meetmeid mitte ainult rahastamise, vaid ka koordineerimise ja koostöö seisukohast ning egoismi ja parteipoliitilise fanatismi ohjeldamiseks.

Olen optimistlik, et kui me jääme kindlameelselt oma nõudmiste juurde, väljendame oma seisukohti ja jätkame pikaajalisi sotsiaalseid protsesse – kui me sõlmime strateegilisi liite nii Põhja-, Kesk- ja Lõuna-Ameerikas kui ka kogu maailmas, saame mõjutada avalikku poliitikat ja tagada, et need, kellest saavad võimukandjad või otsuste tegijad, kannavad endas veendumust, et kliimamuutuste vastu on vaja kohe võidelda ning ühtlasi piirata tegevusi, mis kiirendavad nende kahjulikku ja hävitavat mõju meie planeedile: tulekahjud, ühekultuuriline põllumajandus, insektitsiidide ja kemikaalide valimatu kasutamine, vesikondade hävitamine, valimatu kalapüük, veeallikate hävitamine, ebakorrektned reoveekäitlused jne.

Pessimism nõrgestab meie häält, kuni lõpuks loobume oma tööst ja võitlusest. Hoolimata negatiivsetest sündmustest ei tohi aega kaotada ega anda ruumi pessimismile võitluses kestlikuma ja tervema planeedi

nimel. See on praeguste ja tulevaste põlvkondade elu ja surma küsimus!

Tegutseda tulnuks juba eile, kuid ka täna pole liiga hilja alustada hoiakute muutmist ja võtta kohustusi kõigi inimeste hüvanguks.

Luz Haro Guanga on Ecuadori talupidaja ning [Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna maapiirkondade naiste võrgustiku \(RedLAC\)](#) tegevsekretär, samuti RedLACi Ecuadoris paikneva tehnilise üksuse [FUNMUJERURAL-e](#) esimees. RedLAC on ühiskondlik organisatsioon, mis koosneb enam kui 200 Ladina-Ameerika ja Kariibi mere piirkonna maanaisteorganisatsioonist. Argentinast 1990. aastal asutatud organisatsiooni eesmärk on edendada maanaiste tõhusat poliitilist ja kodanikuosalust. Tänu RedLACi pikaajalistele jõupingutustele kuulutas Ameerika Riikide Organisatsioon ajavahemiku 2024–2034 Ameerika naiste, noorte ja tütarlaste õiguste aastakümneks Põhja-, Kesk- ja Lõuna-Ameerika maapiirkondades.

Investeeri kestlikult lapselaste tulevikku

2021. aastal võitis Belgia ühendus „Grootouders voor het Klimaat“ (vanavanemad kliima toetuseks) Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee kliimameetmete teemalise kodanikuühiskonna [auhinna](#) kampaaniaga „Meie säästnud nende tuleviku heaks“. Kampaania eesmärk oli julgustada ligikaudu 2,4 miljonit Belgia vanavanemat reinvesteerima oma säästud (selle vara suurus hinnati tol hetkel ligikaudu 910 miljardile eurole) kestlikumatesse projektidesse. EMSK Info rääkis „Grootouders voor het Klimaat“ esindajaga kliimast ja kestlikust rahandusest praegu ning nende tulevikuootustest ja -plaanidest.

Kas nüüd, kolm aastat pärast kampaania algust, näete juba konkreetseid tulemusi? Kuidas hindate üldiselt kliima ja kestliku

rahanduse olukorda Belgias - kas võib täheldada edasiminekuid ja kas inimesed on teadlikud selle tähtsusest?

Komitee auhind tähendas meile olulist tunnustust ja toetust. Oleme sellele sageli viidanud suheldes valitsuse, teiste organisatsioonide ja meie kaaskodanikega. See on aidanud meil luua uusi kontakte ja arendada oma kampaaniat edasi nii teisi vanavanemaid kui ka nooremaid põlvkondi silmas pidades. Oleme töötanud välja kestliku rahanduse teemalisi esitlusi, seminare ja koolituste seeriad.

Me oleme saanud aru, et see ei ole ikka veel iseenesest mõistetav teema, aga samas on Euroopa Liit teinud olulisi seadusandlikke jõupingutusi (taksonoomia, roheline kokkulepe, äriühingute kestlikkusaruandlus, äriühingute kestlikkusalane hoolsuskohustus jne), mis tähendab, et ettevõtted ja sektorid käivitavad üha rohkem algatusi, millele saame viidata. See annab lootust ja on vajalik, nagu taas kahjuks näitasid Bakuus toimunud ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni osaliste konverentsi (puuduvad) tulemused.

Hiljutisest uuringust selgus, et meie töö on teadlikkuse suurendamiseks endiselt väga vajalik. Kõigest 5–15 % investoritest kasutab oma õigust ja palub finantseerimisasutustel võtta arvesse oma kestlikke

eelistusi. Seepärast peame oma tööd jätkama.

Mida ootate COP29-lt? Kas osalete konverentsil, kui mitte kohapeal, siis 12-aastase Ferre ja tema vanavanemate kaudu? Kas Teie arvates on kliimameetmete rahastamine oluline teema õiglase ülemineku seisukohast?

Kui me seda teksti kirjutame, on COP29 just lõppenud. Oleme 12-aastast Ferret toetanud algusest peale täiel määral – nii rahaliselt kui teabevahetuse alasel. Ta sõitis Bakuusse koos oma vanavanematega, kes on meie organisatsiooni liikmed, et teha seal kuuldavaks laste hääl. Siinkohal soovime tänada kõiki teisi vanavanemaid ja asutusi, kes tegid selle reisi võimalikuks.

COP29st pidi saama kliimameetmete rahastamise konverents, sest rahastamine on õiglase ülemineku jaoks tõepoolest väga oluline. Kahjuks ei näinud me seda Bakuus veel piisavalt. Meie sõnum on endiselt, et raha on olemas ja me palume neil, kel raha on, võtta vastutus ja kasutada seda kestlikult oma lapselaste tuleviku nimel.

Millised on „Grootouders voor het Klimaat“ uued projektid, millele sooviksite tähelepanu juhtida? Kas uued projektid on juba töös?

Me vaatame tulevikku lootustrikkalt. 2025. aastal, mil möödub 10 aastat Pariisi kokkuleppe sõlmimisest, on ühendusel „Grootouders voor het Klimaat“ kavas jõuda paljude vanavanemateni, kes on Flandria suurte eakate organisatsioonide liikmed. Teeme aktiivselt ettevalmistusi, mille käigus osaleb mitukümmend „Grootouders voor het Klimaat“ liiget koolitustel, et suurendada nende enesekindlust ning aktiivset kaasalöömist kliimateemalistes aruteludes.

Me oleme töötanud välja mitu seminari, sealhulgas ühe kestliku säästmise ja investeerimise teemal, mida pakume tasuta kõigi eakate organisatsioonide kohalikele rakukestele. Oleme juba täheldanud suurt entusiasmi. 2025. aasta novembri lõpus korraldasime suure lõpuürituse, mis ei tähenda loodetavasti lõppu, vaid hoopis tulevikule suunatud üha suurema pühendumuse algust.

Hugo Van Dienderen on ühenduse „Grootouders voor het Klimaat“ kaasasutaja ja kaasesimees. 2019. aastal asutatud „Grootouders voor het Klimaat“ on eakate liikumine, mis koondab peamiselt vanavanemaid, kes soovivad jätta tulevastele põlvkondadele elamisväärse maailma.

Pildil: Ferre koos vanavanematega COP29-l Bakuus. Ferre väljendas paljude tähtsate inimestega rääkides muret kliimakriisi pärast.

Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine: muutunud rahastamine kestliku tuleviku nimel

Kas saame kestlikult investeerides aidata päästa maailma? Finantssektoris toimuvad keskkonna- ja sotsiaalsetele probleemidele vastuste otsimise tõttu märkimisväärsed muutused. Hamburgi Ülikooli vanemteadur doktor Brigitte Bernard-Rau uurib uut võimsat investeerimisstrateegiat - sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimist. See strateegia toob kaasa põhimõttelise muutuse selles, millisena me näeme kapitali ja rahanduse rolli ühiskonnas. Seatakse kahtluse alla traditsioonilise idee, mille kohaselt peavad investorid valima raha teenimise ja maailma muutmise vahel.

Brigitte Bernard-Rau

Tänane maailm seisab silmitsi enneolematute keskkonna- ja sotsiaalsete probleemidega alates kliimamuutustest ja elurikkuse vähenemisest kuni toiduga kindlustatuse tagamise, ebavõrdsuse ning heaolu ja tervishoiuga seotud katsumusteni. Samal ajal on meie finantssektoris käimas märkimisväärsed muutused. Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine on kujunenud võimsaks lähenemisviisiks, mis seab kahtluse alla traditsioonilise idee, mille kohaselt peavad investorid valima raha teenimise ja maailma muutmise vahel. Kuid mis täpselt on sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine ja kuidas see erineb muudest kestliku rahastamise vormidest?

Mis on sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine?

Oma olemuselt tähendab sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine põhimõttelist muutust selles, millisena me näeme kapitali ja rahanduse rolli ühiskonnas. Ülemaailmse sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimise võrgustiku ([Global Impact Investing Network, GIIN](#)) määratluse kohaselt on sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine strateegia, mis hõlmab investeringuid, mis on tehtud eesmärgiga avaldada rahalise tulu saamise kõrval positiivset ja mõõdetavat sotsiaalset ja keskkonnamõju. See näiliselt lihtne määratlus ei anna siiski õiget pilti sellest, kui keerukas on sotsiaalse ja ökoloogilise investeerimise ümberkujundav potentsiaal.

Selleks, et moodsas - materialistliku lähenemisviisiga - rahandusmaailmas sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimise erilist rolli täielikult mõista, tuleb vaadata, kuhu see investeerimisstrateegiate laiemas spektris paigutub. Spektri ühes otsas on traditsioonilised investeringud, mille puhul on esmatähtsal kohal finantstulu ja kasumi maksimeerimine ning sotsiaalsed ja keskkonnakaalutlused ei mängi otsuste tegemisel mingit rolli. Mööda skaalat edasi liikudes puutume kokku üha keerukamate strateegiatega, milles on oma osa ka sotsiaalsete ja keskkonnategurite kaasamisel, andes teed erisugustele kestlikele finantsinvesteringutele. Spektri teises otsas on sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine, mille sihiks on positiivsed ja ümberkujundavad muutused, kus rahaline tulu on ühendatud sotsiaalsete ja keskkonnaeesmärkidega.

Lühidalt investeerimisstrateegiatest:

- **traditsiooniline investeerimine** keskendub üksnes rahalisele tulule, jättes tähelepanuta sotsiaalsed ja keskkonnategurid. See on pikka aega olnud kapitaliturgude nurgakivi;
- **keskkonna-, sotsiaalsete ja juhtimistegurite (ESG) integreerimine** hõlmab nende tegurite kaasamist investeerimisotsustes riskinäitajatenä, kuid ei pea neid esmaseks investeerimist soodustavaks jõuks;
- **kestliku rahanduse** puhul on keskkonna-, sotsiaalsed ja juhtimiskaalutlused kaasatud investeerimisotsuste tegemisse ja kestlikkust nähakse väärtuse loojana. Sellega toetatakse investeeringuid, mille abil lahendatakse kestlikkusega seotud probleeme ning mis toovad kaasa positiivsed sotsiaalsed ja keskkonnavalased muutused. See hõlmab ka investeerimist üleminekusse, rahastades nii seda, mis on juba praegu keskkonnahoidlik (roheline rahastamine), kui ka üleminekut keskkonnahoidlikule tulemuslikkuse tasemele aja jooksul (ülemineku rahastamine);
- **sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine** tähendab märkimisväärset muutust finantsturgudel, olulist ümberorienteerumist mõju suunas, ning püüab leida vastust küsimusele „[Kas kestlikkuse investeerimine aitab luua paremat maailma?](#)“. Seepärast on sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine kõige teadlikum lähenemisviis, mille eesmärk on saavutada samaaegselt nii rahaline tulu kui ka mõõdetav positiivne sotsiaalne või keskkonnamõju.

Sotsiaalse ja ökoloogilise investeerimise kaks poolt: mõjuga kooskõlas olev versus mõju loov investeerimine

[Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimisel](#) tehakse olulist vahet mõjuga kooskõlas olevate ja mõju loovate investeeringute vahel. Selline diferentseerimine aitab investoritel mõista mitte ainult seda, kuhu nende raha läheb, vaid ka seda, kuidas see aitab saavutada positiivseid muutusi.

- **Mõjuga kooskõlas olev investeerimine** toetab ettevõtteid, kes on juba näidanud, et nad kasutavad positiivseid keskkonna- või sotsiaalseid tavasid ning on oma tegevuse ja tulemuste kaudu tõestanud oma pühendumust positiivsele mõjule.
- **Mõju loov investeerimine** otsib aktiivselt uusi lahendusi sotsiaalsetele või keskkonnaprobleemidele, keskendudes sageli ümberkujundamisele ja süsteemsetele muutustele.

See teoreetiline eristamine saab reaalsuseks eri sektorite praktiliste rakenduste kaudu.

Puhas energia

Puhtale energiale üleminekul võivad mõjuga kooskõlas olevad investeeringud hõlmata olemasolevate taastuvenergiaettevõtete või elektrisõidukite tootjate aktsiate ostmist. Need ettevõtted juba aitavad oma peamiste ärimudelite kaudu kaasa keskkonnakestlikkusele. Selle asemel võivad mõju loovad investeeringud samas sektoris keskenduda varases etapis akutehnoloogia idufirmade või uuenduslike kogukonna päikeseenergiaprojektide rahastamisele alateenindatud piirkondades, luues energiaprobleemidele täiesti uusi lahendusi.

Kestlik põllumajandus

Veel üks ilmekas näide on kestlik põllumajandussektor. Mõjuga kooskõlas tegutsevad investorid võivad toetada mahepõllumajanduslike toiduainete tootjaid või kestlikku põllumajandustegevust, samal ajal kui mõju loovad investorid keskenduvad pigem uute taastavate põllumajandustehnoloogiate või revolutsiooniliste linnapõllumajanduse lahenduste väljatöötamisele, mis võiksid muuta seda, kuidas me toitu

toodame.

Sotsiaalne mõju

Sotsiaalse mõju valdkonnas toetavad mõjuga kooskõlas olevad investeeringud sageli ettevõtteid tugeva mitmekesisuspoliitika ja õiglaste töötavadega. Mõju loov investeerimine võib seevastu rahastada uusi taskukohaseid eluasemearendusi või teedrajavaid haridustehnoloogia lahendusi alateenindatud kogukondadele, luues aktiivselt uusi võimalusi sotsiaalse võrdsuse saavutamiseks.

Investeerimisprotsess: kavatsusest mõjuni

Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimise edukus eeldab ranget protsessi, mille eesmärk on luua positiivseid sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid muutusi ning mis algab [selgete mõjueesmärkide seadmisega](#). Investitorid peavad määratlema konkreetset keskkonnavalased või sotsiaalsed tulemused, mida nad soovivad saavutada, kehtestama mõõdetavad eesmärgid ning sageli viima need eesmärgid kooskõlla selliste olemasolevate raamistikega nagu ÜRO ülemaailmne näitaja 17 kestliku arengu eesmärgi ja nende 169 kestliku arengu tegevuskavas 2030 seatud sihi saavutamiseks.

See eesmärgipüstitus eristab investeerimist muudest kestliku rahastamise vormidest. See nõuab mõjuga kooskõlas olevatelt investoritelt hoolsuskohustuse protsessi alustamist, mille käigus hinnatakse põhjalikult nii finantstulemusi kui ka võimet luua ja mõõta sisulisi sotsiaalseid või keskkonnavalaseid tulemusi.

Investeeringu rahaline hindamine on väljakujunenud tava, mida toetavad standarditud parameetrid ja usaldusväärsed meetodid. Mitterahaline hindamine, näiteks sotsiaalse ja keskkonnaval mõju hindamine, on siiski suhteliselt vähem arenenud ja sellel puuduvad universaalsed raamistikud. Seepärast peavad investorid minema tavapärasest finantsanalüüsist kaugemale, et hinnata, kui põhjalik on ettevõtja pühendumus mõjule. Muu hulgas hinnatakse juhtkonna pühendumust mõjueesmärkide saavutamisele, tema oskust mõju tulemuslikult mõõta ning suutlikkust tulemusi läbipaistvalt avalikustada ja neist aru anda. Hindamisprotsess hõlmab sageli investeeringu eesmärkidele kohandatud konkreetsete mõjunäitajate uurimist, tagades kooskõla tunnustatud raamistikega, nagu IRIS+ või mõjujuhtimise projekt [Impact Management Project \(IMP, 2024\)](#).

Lisaks on hoolsuskohustuse protsessi tõhustamiseks [oluline eristada „ettevõtte mõju“ ja „investori mõju“](#). Ettevõtte mõju on ettevõtte tegevuse ja toodete otsene sotsiaalne või keskkonnaval mõju. Investori mõju seevastu on mõju, mida investorid avaldavad ettevõtte käitumisele ja tulemustele oma investeerimisvalikute ja kaasamisstrateegiatega kaudu. Selle erinevuse mõistmine on väga oluline, et hinnata täpselt investeeringute üldist mõju ja töötada välja tõhusad mõju mõõtmise tavad.

Probleemid, keerukus ja kaalutlused

Vaatamata oma paljulubavusele seisab sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine silmitsi märkimisväärsete takistustega:

- mõju mõõtmine:** standardsete mõõtmisnäitajate puudumisel on raske mõõta või võrrelda sotsiaalseid ja keskkonnavalaseid tulemusi. Läbipaistvus ning mõjunäitajate range jälgimine ja aruandlus on väga olulised järjepidevuse ja vastutuse kindlustamiseks, tagades, et mõjuga seotud väiteid toetavad tõendid;
- omistamisega seotud probleemid:** konkreetsete investeeringute mõju on laiematest süsteemsetest muutustest eraldi vaadelda ja omistada kindel mõju ühele konkreetsele investeeringule. Selle kindlaksmääramine, kui suur osa täheldatud muutusest on otseselt seotud ühe konkreetse investeeringuga, on jätkuvalt üks mõjuinvesteeringu püsivamaid probleeme. Näiteks kestliku arengu eesmärgi nr 3 (inimeste tervis ja heaolu) parandamine võib tuleneda pigem tervishoiuasutustesse, haridusse ja taristusse tehtavate investeeringute kombinatsioonist kui ühest sihipärasest investeeringust. Vaja on töötada välja meetodid, nagu vastupidise stsenaariumi analüüs ja kontrollrühma võrdlus, kuid need võivad olla ressursimahukad ja mitte alati teostatavad, eriti väiksemate projektide või arenevate turgude puhul;
- mõjupes:** ettevõtete või fondide liialdatud või valeväited oma sotsiaalse või keskkonnamõju kohta õõnestavad usaldust sektoris. Usalduse ja usaldusvääruse säilitamiseks kogu investeerimisvaldkonnas on äärmiselt olulised läbipaistev aruandlus ja mõju puudutavad kontrollitud väited (ITF). Usaldusvääruse säilitamiseks on olulised selged standardid mõju mõõtmiseks ja töökindlad kontrollimeetodid koos kolmandate isikute auditite ja sõltumatu sertifitseerimisega.

Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimise ümberkujundava potentsiaali vallandamine

Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine on ülemaailmses rahanduses põhjaliku ümberkujundamise esirinnas, olles palju enam kui üks järjekordne investeerimisstrateegia. See kujutab endast rahanduse rolli põhjalikku ümbervaatamist ühiskonnas. See seab kahtluse alla traditsioonilise veendumuse, et rahaline tulu ning positiivne sotsiaalne ja keskkonnamõju saavad eksisteerida vaid eraldi maailmas.

Sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimise areng on näidanud, et investorid saavad samal ajal nii kasumit teenida kui ka aidata kaasa olulistele sotsiaalsetele ja keskkonnavalastele muutustele. Eesmärgi ja kasumi teenimise integreerimise kaudu pakub sotsiaalse ja ökoloogilise mõjuga investeerimine mõjukat lähenemisviisi finantsüsteemile, mis teenib nii inimeste kui ka planeedi huve.

Brigitte Bernard-Rau on Hamburgi Ülikooli äri-, majandus- ja sotsiaalteaduste kooli järel doktorantuuri vanemteadur. Ta keskendub oma uurimistöös ESG reitingutele ja reitinguagentuuridele, kestlikule rahandusele, sotsiaalselt vastutustundlikule investeerimisele, mõjuinvesteeringutele ja ettevõtja sotsiaalsele vastutusele. Ta on hiljuti avaldanud raamatu „[Sustainability Stories: The Power of Narratives to Understand Global Challenges](#)“ (Springer Nature, 2024). Raamatus on rohkem kui 30 inspireerivat lugu eri autoritelt maailma eri paigust, kes räägivad erinevatest viisidest, kuidas teenida ühist hüve ning muuta kogukondi, kutsetegevust ja inimeste elu.

Kodanikuajakirjandus toetab traditsioonilist meediat

Leedu vastloodud kliimauudiste agentuuri „Kliimareporterid“ eesmärk on võidelda kliimaalaste uudistemade kajastamise väsimusega ja seada kliimamuutuste teema uuesti toimetuste töös esiplaanile. Kodanikuajakirjanduse särava näitena ühendavad kliimareporterid kommunikatsiooni ja kliimaaktivismi, et teavitada inimesi kliimamuutustest ja anda emake Maale hääl keskkonnakriisi ajal.

Rüta Trainytė

Kliimauudiste agentuur „Kliimareporterid“ alustas tegevust sel aastal Leedus. Tegemist on vabaühenduste algatuse ja näitega kodanikuajakirjandusest. Uudisteagentuuri eesmärk on aidata ajakirjanikel keskkonnakriisi eri aspekte kajastada. Selleks koostab agentuuri meeskond tekste ja edastab need toimetustele.

Agentuuri tööd teostab aktivistide kogukond. Tekste kirjutavad ajakirjanikud, suhtekorralduse spetsialistid, vabaühenduste esindajad, aktivistid ja teadlased – ühesõnaga inimesed, kes hoolivad sellest, mis toimub, ja taotleavad sotsiaalseid muutusi. Samuti moodustavad nad „Kliimareporterite“ juhatuse. Juhatus tagab uue algatuse usaldusväärset.

„Kliimareporterid“ ei ole teabevahetusmaailmas uued tegelased, vaid on juba saanud märkimisväärset kogemusi avalike suhete ning veebiportaalide toimetamise, loomise ja hooldamise valdkonnas. Samuti ei ole me kliimaküsimustes algajad. Nii tekkiski idee. Me teeme seda,

mida me kõige paremini oskame, ja ühendame selle kliimaaktivismiga. Me anname emake Maale hääl selle keskkonnakriisi ajal.

Ja loomulikult suhtleme ajakirjanikega. Toimetustes kipub valitsema arvamus, et kliimauudised ei paku avalikkusele huvi ja ei too klikke. Vältitakse selliste artiklite avaldamist, mille pealkirjad sisaldavad mõisteid „kliimamuutus“ või „kliimakriis“. Mida tähendab kliimakriisi eitamine? Kas see aitab kaitsta ühiskonda halbade uudiste ja ärevuse eest?

Ent asjad ei pruugi olla nii hullud. Iga päev ujutab toimetused üle suur hulk uudiseid, mida on füüsiliselt raske töödelda, isegi ilma kliimaga seotud uudiseid tootmata. Samuti peab olema teemaga kursis. Ja siin tuleme meie mängu. Järgmine samm, mille kliimareporterid astuvad, on ajakirjanike koolitamine. Me näeme, et ajakirjanikud peavad käsitletavat probleemi mõistma, et vältida rohepesule kaasaitamist.

Teine idee on harida teatud inimrühmi kliimamuutuste teemal, tehes seda võimalikult huvitavalt. Eelkõige tahame jõuda noorteni ja oleme aru saanud, et nad reageerivad huumorile hästi. Me ei ole veel kindlad, kuidas see tulevikus välja hakkab nägema, kuid me mõtleme juba selles suunas.

Uudisteagentuur tegutseb nüüd juba rohkem kui kuus kuud. Me teame oma kogemustest, et vajame kannatust. Koputame järjekindlalt ja sihikindlalt oma uudistega toimetuste ustele. Meie tekste avaldatakse juba Leedu suuremates uudisteportaalides ja meid kutsutakse raadiosaadetesse.

Tagamaks, et meie toimetustöö on kvaliteetne, on väga oluline, et saame märkimisväärselt toetust Leedu keskkonnaorganisatsioonidelt, et meie organisatsioonid on rahvusvaheliste vabaühenduste võrgustike liikmed, et meie liikmed osalevad ELi tasandi töörühmades ning et nad esindavad Leedut Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees. See võimaldab meil laiendada teemaderingi ja olla kursis päevakajaliste küsimustega.

Meie seos komiteega läheb kaugemale asjaolust, et üks projekti algatajatest, Kęstutis Kupšys, on komitee liige. Komitee liikmed saavad jagada oma eri koduriikide asjakohaseid kogemusi, et rikastada kliimareporterite avaldatavaid kliimauudiseid. Sellega seoses rääkisime hiljuti komitee Prantsusmaa liikme Arnaud Schwartziga COP16 ülemaailmse bioloogilise mitmekesisuse tippkohtumise raames. Tähelepanekutele tuginedes, mida ta meiega otse Calist jagas, koostasid kliimareporterid artikli. Tema mõtted leidsid peagi tee Leedu meediakanalitesse. See mudel, mille puhul kasutatakse komitee liikmete eksperditeadmisi ülemaailmsete uudiste tõhusaks edastamiseks kohalikule publikule, on end tõestanud. Seetõttu kasutame seda ka tulevikus.

Rūta Trainytė on kliimauudiste agentuuri „Kliimareporterid“ toimetaja. Agentuur on osa riiklikest vahenditest rahastatavast ŽALINKi projektist. Projekti, mida juhivad Leedu Tarbijate Liit, arengukoostöö platvorm ja vabaühendus „Ringmajandus“, rahastatakse Leedu Vabariigi keskkonnaministeeriumi keskkonnaprojektide juhtimise ameti kliimamuutuste käsitlemise programmist.

Toimetus

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Käesolevale väljaandele tegid kaastööd

Christian Weger (cw)
Daniela Vincenti (dv)
Erika Paulinova (ep)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Katerina Serifi (ks)
Laura Lui (ll)
Leonardo Pavan (lp)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanis (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Vastutav koordineerija

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Address

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the European Union or to the Committee's other publications.
Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.

09/2024